De Poëtische Spectator

bron
De Poëtische Spectator. A. Mens Jansz., Amsterdam 1784

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_poe001poet01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

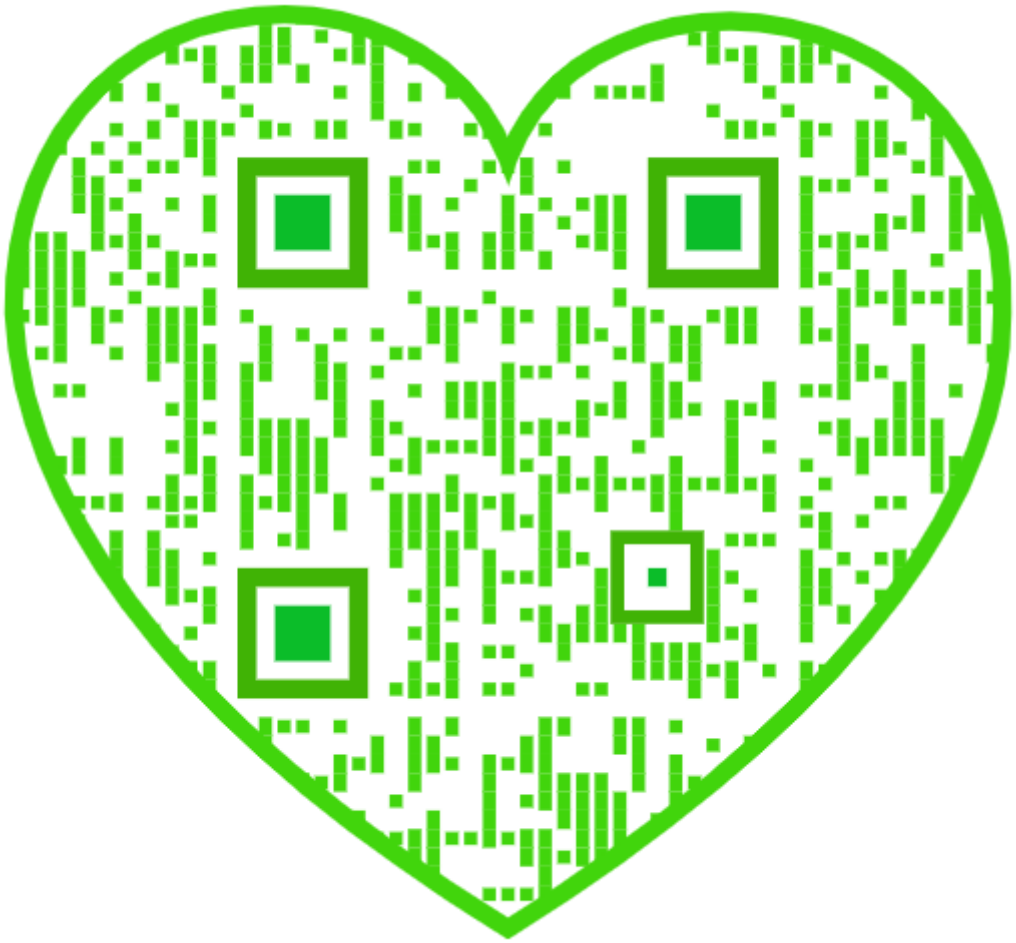

[Eerste stukje.]

Vir bonus & prudens versus reprehendet inertes,
Culpabit uros, incomtis allinet atrum
Transverso calamo signum, ambiciosa recidet
Ornamenta, parum claris lucem dare coget,
Arguet ambiguè dictum, mutanda notabit,
Fiet Aristarchus; nec dicet: cur ego amicum
Offendam in nugis? *Hae nugae seria ducent*
In mala derisum semel, exeptumque sinistre.

HORATIUS.

[Inleiding]

Mogelijk is de onderneeming wat stout, maar het oogmerk is goed! alles, wat tot de verbetering van den goeden smaak dienen kan, bijtedraagen in ons oogmerk. Wij hebben, onder het welnemen der heeren, die min gunstig, over de dichtkundige voordbrengsels van ons vaderland oordeelen, - wij hebben *Dichters!* De werken van deze Dichters, zoo veel mogelijk is, te toetsen, aan den steen van het gezond verstand - goeden smaak: - en, dan genoegsaam het zelfde is: deze werken te vergelijken met het groote *origineel* - de goddelijke Natuur; - dit is ons oogmerk. Sedert eenigen tijd hebben de *Musae* van sommige Dichters een soort van zenuwziekte gehad, die door het overmaatig gebruik van bedorven uitlandsche - meest hoogduitsche spijzen veröor-

zaakt is: men hadt de kragt niet, om de Natuur te schilderen in haar grootheid en zagtheid; toen teekende men haar in een kleinagtige *manier:* haar grootheid werd *bombario*, en haar zagtheid werd kinderagtigheid. Men zag geheele zwermen van vaerzenmakende wezens, zich verëenigen, om een enkel traantje, *sentimenteel*, te bezingen. Zij schaarden zich rondöm het traantje - ieder ontdekte nieuwe schoonheden in het zelve; de verzwakte zenuwen kreegen een spannig - en - het traantje werd - een *Ode!* Deze soort van *Oden* noemt men het voedzel der gevoelige zielen; schoon zij voor eene waarlijk gevoelige ziel het zelfde zijn, dat de zoete, kinderlijke lekkernij, voor een gezonde maag, is. Met andere woorden: zij verwekken walg.

Wij hebben, onder onze oude *ongevoelige* dichters, zulken, die schoonheden - mannelijke schoonheden hebben, die den gevoeligen mensch een traan van het edelst gevoel in het oog doen glinsteren; - het hart met verhevene gevoelens vervullen, - voedzel aan het verstand geven; - en dit vermogen hebben zij om dat zo getrouwe *Copijen* van de *waare* Natuur zijn. - Zoo wij iets kunnen toebrengen, om die verzwakte Zanggodinnen te herstellen, - wij zullen

nuttig zijn voor ons Vaderland. Er zijn Dichters - waare *Dichters*, die door dit kwaad besmet zijn: tot u, ô edele zielen! zullen wij vertrouwelijk spreeken; - wij zullen u, uit uw *mystiek* doolhofje, in de ruime schoone waereld van God tragten overtebrengen; daar is de kring, in welken gij arbeiden moet! Dichters moeten *algemeen* nuttig en vermaaklijk zijn, - dit is hunne roeping. En - kunt gij dit in den engen omvang der *sentimenteele* geestdrijverij? - Kunt gij zelfs bij uwe *sentimenteele broeders* WAARLIJK nuttig zijn? Keert weder, mijn vrienden! gevoelt de kragten, die edele kragten, die de Vader der Natuur u schonk, om het groote en schoone zijner werken te gevoelen - en te bezingen! Is uw ziel niet geschikt, om, op een' stouten trant, het majestieuse der schepping, in uwe gezangen, te schilderen: teekent dan het bevallige, het zagte der vriendelijke natuur! maar gelooft niet, dat dit zagte, dit bevallige, in het zoogenaamde *sentimenteele*, kan uitgedrukt worden. - Ik heb het zoo even gezegd, en ik zeg het nog eens: de zagtheid der Natuur wordt kinderägtigheid. Is hij, die een gezond en sterk gezigt heeft en een *Lorgnet* gebruikt, - is die niet dwaas?

Onder dezen zijn ook - hoe zal ik hen noemen? -

slaafsche navolgers, zonder ziel, - zonder eenig dichterlijk gevoel; dit is het grootste gedeelte der *sentimenteele* vaerzenmakers. Sedert de gelukkige uitvindinge der ....! ... - !-... is het zeer gemakkelijk geworden, om *sentimenteel* te schrijven.

ASINUS AD LYRAM!

Ongevoelige wezens! gij misbruikt iets, waarvan gij geen denkbeeld hebt! de gevoelige man, die eerst gebruik van deze stippen en streepen maakte, maakte dezelve, voor zijne gevoelige en verstandige lezers, verstaanbaar: zij maakten den overgang uit der denkbeelden, die onder woorden kunnen gebragt worden, tot de grenzen der loutere geestelijke gewaarwordingen; of zij deden ons denken, wat hij zelf verder dagt. Maar gij! wanneer ge niets denkt - of niets *kunt* denken, dan schrijft gij stippen en streepen; doch, die al dikwijls zoo veel beteekenen als uwe woorden - want, die beteekenen - *Niets!*

De waare Dichter is groot, zelfs in zijne misslagen: maar gij zijt klein, kruipend, zelfs dan, wanneer gij de schaduw van een gestoolen schoonheid, met een bevende hand, in uwe

gedichten, angstvallig, afstipt! - te rug! waagt geen' enkelen voet meer, in de geheiligde velden der dichtkunst! Zoo gij nog eenig gevoel hebt, verbetert dan uw hart, door de gezangen van hen, die de stem van God in hunnen boezem hoorden en gevoelden:

WEEST DICHTERS!

Een waaren Dichter te bewonderen - zijne schoonheden te gevoelen is weinig minder eer, dan dichter te zijn. - Een Natie, die *dichters* heeft, en die miskent, is alle verächting waardig: daar een volk, dat zijne *Geniën* eerbiedigt, voor zich, en voor zijne dichters, een geduurzaam eerteeken oprigt.

In ons Vaderland is het getal der dichtlievende genootschappen vrij groot. Lid van een genootschap te worden zegt, bij een' jongen Dichter - en ook wel bij ouden - al heel veel! en het beteekent zeer weinig. De aanmerkingen op de ingekomen dichtstukken, zijn al doorgaans: *dit moet* DT *zijn, of: is* geest *mannelijk of vrouwelijk?* voorts eenige - niet doordagte, niets beteekenende aanmerkingen. Gebrek aan waare philosophie is al dikwijls het gebrek der dichtkundige aanmerkingen. Dichter-

lijke gezelschappen zijn nuttig - zijn misschien noodzaaklijk: maar moeten zij dan zijn, zoo als zij werkelijk zijn? Ieder, die maar in maat schrijft, wordt, als een lid van het genootschap, toegelaaten: de wetten des genootschaps verpligten de leden, om jaarlijks eenige vaerzen inteleveren: het genootschap krijgt een' aanzienlijken voorraad: de waereld moet deelgenoot van deze schatten zijn! - weläan! daar wordt een *Bundel* in de waereld gezonden, waarvan mogelijk twee derde gedeelten *niets* hebben dat goed is: *dicta moralia* op rijm; afgesleten *ideeën*, die reeds hondermaalen gezegd zijn enz. Er zijn kunstrigters, die laag, zeer laag, over onze Dichters denken; maar zouden onze genootschappen niet al vrij wat toebrengen, om deze laage gedagten te voeden? Enkelde stukken in deze bundels zijn zeker schoon; maar hoe enkeld ook! Wie zal zich op den duur de moeite geven, om, in dezen modderigen stroom, een enkeld vischje te zoeken? Wij zullen, in onze poëtische wandelingen, nog gelegenheid genoeg hebben, om dit te bizonderen.

Mijn waarde Landgenooten, gij, die, met een dichterlijke ziel geboren, uwe hand aan de geheiligde lier slaat, - weet ge, wat òns ontbreekt? - *wij hebben geen poëtische beöordee-*

laars! 't Is niet genoeg dat men het *publiek* zegge: dit is goed, en dat deugt niet! men moet de schoonheden aanwijzen - de gebreken toonen, den Aterling te rug houden - en den Zoon der kunst de hand bieden. Partijdigheid, baatzugt en andere oogmerken, hebben al dikwils den verdienstelijken Dichter den lauwer onthouden, dien het *publiek* reeds voor hem plukte; - terwijl de laffe rijmelaars, ten gevalle des Boekverkoopers, onder de eerste Dichters, een plaats verkregen. Ik weet wel, dat zulke kwaadaartige en verkeerde uitspraken weinig doen, wanneer de werken dier dichters geleezen worden: doch meenig een is reeds bevooröordeeld, en leest het boek niet.

Waarde Landgenooten! wij hebben moeds genoeg, om, hoe gebrekkig het ook wezen moge, hier den weg te openen en onze gedagten, over de dichtkundige voordbrengzels, die van tijd tot tijd, in ons vaderland, uitkomen, vrijmoedig te zeggen. - Wij openen slegts den weg! Ach! dat eens bekwaamer handen aan het gebouw van onzen goeden smaak gelegd wierden! - De smaak is reeds verbeterd, maar onze dichters zijn nog niet wat ze zijn kunnen: goede recensenten kunnen hen op den weg brengen.

De *Theorie* van *Riedel*, uitgegeven door *van Alphen*, de dichtkundige verhandelingen van *van Alphen*, de *Proeven van dichtkundige Letteroefeningen*, sommige stukken uit de *Maatschappij der Letterkunde te Leiden* hebben veel toegebragt, en brengen nog veel toe, tot de verbetering der *theoretische* kennis: doch een goede *recensie* der dagelijks uitkomende stukken zou veel nuttigheid hebben, voor den werkenden Dichter. Het aanwijzen van goed en kwaad in de werken van onze nog levende dichters zou meer invloed hebben, dan de schoonste afgetrokken redeneering.

Hierin zijn de Duitschers ons zeker voorüit, dat zij beter beöordeelaars in het vak der schoone wetenschappen hebben. De meeste recensenten die wij hebben, - zelfs de besten, - komen zelden verder dan het uitwendige bekleedzel: *de taal*. Een dichter moet zijn taal zeker magtig zijn; een dichtstuk, dat niet in een kiesche taal is opgesteld, mist een schoonheid, die zeer groot is. Maar bestaat het inagtnemen van een kiesche taal, in een zekere spelding, - in het plaatsen van een *d* voor een *t?* - of is het die wijsgeerige verkiezing van woorden, waardoor de denkbeelden, - om zoo eens te spreeken - met de meeste *waar-*

heid worden uitgedrukt? In dit opzicht zou over de taal veel kunnen gezegd worden: een goede gedagte, wordt al menigmaal zoo uitgedrukt, dat zij eene geheele andere - dikwijls een tegenövergestelde beteekenis krijgt; en dit is het gevolg eener onwijsgeerige verkiezing der woorden.

Nu nog eenige woorden over ons plan. Hoe dikwijls wij een stukje zullen geven, weten wij niet, en het is ons niet mogelijk, om eene bepaaling, noch van de grootte der stukjes, noch van den tijd, wanneer zij zullen uitkomen, te geven. Wij zullen ook geen vaste orde houden, in het beöordeelen der stukken: nu zullen wij eens een pasgeboren dichtwerk aan de waereld vertoonen: dan eens den reedsvergeten dichter, aan den smaak onzer landgenooten aanbieden. Wij zullen slegts *fragmenten* geven; nu zullen wij eens *iets* over de *Ode* zeggen, dan weer over andere soorten van gedichten eenige aanmerkingen mededeelen; ook hier in zullen wij geene vaste orde houden. Wij zullen onpartijdig zijn! den roem eens dichters aan eene knijpende cabaalzugt opteöfferen - is laag! Wij zullen ons zeker niet kunnen onthouden, om aan zommigen, onäangenaame waarheden te zeggen: maar - dit *moeten wij* doen!

genoeg - zoo wij *waarheden* zeggen! Mogelijk zal men ons aanvallen: maar, mijn lieve leezers, hebt ge ooit in een' zomerschen avond, door een schoone, lommerige dreeve gewandelt - en wierdt gij toen niet omsingeld van een geheel heirleger van muggen? - gij staptedt immers maar rustig door? - zoo zullen wij ook doen. - Wanneer een mug te lang op onze wangen blijft zitten, krijgt hij een slag - dat spreekt van zelf!

Zij, die iets willen bijdraagen, om onzen arbeid meer nuttig te doen zijn: - de weg staat voor een ieder open: men zende deze stukken aan onzen Boekverkoper, den Heer *A. Mens, Jansz*. die dezelve verder aan den Verzamelaar onzer stukken bezorgen zal. Behalven dichtkundige aanmerkingen, over uitgekomen stukken, die ons mogten toegezonden worden, zullen wij ook *theoretische* aanmerkingen *in het algemeen*, tot het vak der schoone wetenschappen behoorende, met genoegen plaatsen. Maar - dat partijzugt of kwaadaartigheid het nimmer wagen, om, door ons geschrift, het vuile water harer driestheid, in den ruimen boezem der schoonste kunst te doen stroomen; - voor zulke wateren is bij ons de schutdeur geslooten!

Edele Dichtkunst! konden wij slegts iets toebrengen, om uwen luister in ons Vaderland te vermeerderen! welk een gevoelig vermaak zou het ons zijn, indien wij de kluisters der vooröordeelen, van de handen onzer aankomende vernuften konden afrukken, en hun doen gevoelen, dat zij geen slaaven - maar vrye, oorsprongelijke schepsels zijn, die - men verstaa dit regt! - die maar moeten *willen* om te *kunnen*. Ach! konden wij iets toebrengen, om het getal der verveelende, en onzen smaak onteerende rijmelaaren, te verminderen! Beminnelijke Dichtkunst! welk een voldoening - slegts *iets* voor u gedaan te hebben!

Edele Jongelingen! jeugdige dichters! - Niet gij, die, uit een laffe zugt, om te rijmen en vaarzen te maaken, uwe nietsbeteekenende woorden, gevoelloos, daar heen krabd, en die u zelf, heel vertrouwelijk, den grootschen eernaam van *Dichter* toevoegt; - tot u spreek ik niet! - Edele jongelingen! jeugdige dichters! Gij, die het groote, het schoone der schepping *gevoelt;* gij, die de Godheid ziet wandelen in de schaduw der geheiligde bosschen - die, in ieder avondwindje, den adem der Godheid gevoelt, en, in het vrolijke gelaat des hemels, den vriendelyken aanblik van den Va-

der der schepping ziet! - Gij, edele zielen, die dikwijls in de armen eener stille *melancholie*, hoogeren wellust geniet, dan de slaaf der zinnelijke vreugde, onder de danssende reiën der luidrugtige vermaaken; - gij, die traanen van dankbaarheid - van onüitspreekelijke aandoeningen weent, wanneer gij uzelven - wanneer gij uwen God gevoelt! Gij, die slegts eene edele daad moet zien, om al het edele der daad te gevoelen! - Gij, die, bij al dit edele, dit groote gevoel, de gelukkige gave ontvingt, om uwe gewaarwordingen, in een' stroom van zuivere *harmonische* woorden, uit uw hart, in het hart uwer medemenschen te doen overvloeïen! - Edele jongelingen! jeugdige Dichters! tot u spreek ik! Daar zijn maar enkelde geesten, die moeds genoeg hebben, om een' enkelen stap, buiten het enge perk onzer gotische kunstrigters te waagen: trekt gij uwen, voet niet te rug, mijn beminnelijke vrienden! stapt door! strijkt, met uwen voet, de lijn, die het vermogen van uwen geest beschrijven moest, uit! - Zij is slegts in stuivend zand getrokken! - Zijt gij gelukkig genoeg, om uwe denkbeelden, in rijmende vaerzen, *kiesch*, uittedrukken, - welaan! laat dan uwe vaerzen rijmen! maar offert nooit een edele

gedagte, aan een klinkende beuzeling, op! Spot met de vooröordelen! 'er zijn dingen in de waereld, waarïn het *schijnt*, dat men zich naar de vooröordeelen der menschen schikken *moet*, - maar moet dit de Dichter? - Zou een groot schilder, bij een volk, wiens smaak genoeg bedorven was, om groene Camisoolen en roode Broeken zeer bevallig te vinden, ook verpligt zijn, zijne beelden deze schreeuwende kleeding te geven? - of zou hij niet veelëer, als een vrij - een scheppend vernuft, regt hebben, om de dwaasheid zijner natie te doen zwijgen? - De, in rijm getooijde, onkunde ziet, met een' verägtenden blik, op de waare Dichtkunst, die, in een eenvouwig kleed van rijmlooze vaerzen, eerwaardig en staatig voordtreedt; maakt de schoonste, de stoutste gedichten - zoo zij rijmloos zijn, - zij missen alles! In het vreedzaame gebied der Dichtkunst heeft de onkunde ook ketters gemaakt: stapt slegts van den gewoonen weg af - gevoelt uwe oorsprongelijkheid en hebt moeds genoeg, om die te vertoonen: - verheft u - en schrijft in rijmlooze vaerzen - de gansche maatschappij onzer *orthodoxe* redenrijkers zal u ketters noemen!

Beschouwt de Natuur, mijn vrienden, en

schildert haar in die *manier* en met die kragten, die *de uwe* zijn! De man stapt rustig, door plaatzen, waar de verwijfde jongeling naauwlijks zijn oog durft opslaan! - Om Dichter - waarlijk Dichter te zijn, moet men moed hebben! Die groote maatschappij, waarvan ik zoo even sprak, heeft eenen hof in eigendom: hier heeft de gansche broederschap haar verblijf: - buiten dezen hof komt niemant: de hof zelf is omringd met digte heggen, zoo dat men buiten denzelven niets kan zien: - hier wandelen de broeders, op de reeds duizendmaalen betreeden paadjes: - zij ontmoeten elkander geduurig op den zelfden weg: - dezelfde bloemen, die den hof versierden in het begin - zijn nog de geliefkoosde bloemen der broeders: - wee! den oproerigen, die van eene verbeterende verändering durft spreeken! - Maar, wee! - driemaal wee! hem, die het wagen durft, om door de heggen te dringen - en de waare, ongetooide Natuur, buiten den hof, schoon te vinden! de broeders zullen hem verägten - en de opening in de hegge, met siddering, voorbij wandelen! - Zoo gij somtijds eens door dezen hof wandelt, - wandelt dan, met het gevoel van een' Koning, die, uit zijne wijdüitgestrekte lan-

den, in den kleinen staat van eenen middenmaatigen vorst, komt.

Ik predike u den zwellenden, onverdraaglijken hoogmoed niet, mijne vrienden! - uw bestemming te gevoelen - te kennen - aan dezelve te beäntwoorden, - dit is de waare inhoud van alles, wat ik tot u spreek. Een dichter, die zich zelf, zijn kragten niet gevoelt, kan nooit waarlijk groot worden! Heeft ooit iemant, dan een laage ziel, den ed'len trots van *Horatius* durven verägten, als hij zegt:

Exegi monumentum aere perennius,
Regalique situ piramidum altius &c.

De opgeblazen verwaten onkunde alleen is hoogmoedig: - de waare Wijze - de Dichter gevoelt zich! Een zeker schrijver zegt: '*Klopstok* is niet trotsch! maar even als een sterk man zijne *physische* krachten gevoelt - zoo gevoelt *Klopstok* de kragten zijner ziele'. En dit is die edele, die dichterlijke trotsch, dien ik u predike. - Nog eens, mijne vrienden, verbreekt de kluisters der vooröordeelen, en misbruikt uwe kragten niet!

Wij zullen ook, van tijd tot tijd, dichtkundige voordbrengzels, in onze stukken, plaatzen, de-

zelven onpartijdig beöordeelen, en deze beöordeelingen aan de waereld mededeelen. Kiesscher, dan de meeste tijdschrijvers, zullen wij niets plaatzen, dan het geen *goed* is.

Wij hadden nog verscheiden dingen te zeggen; doch, daar wij genoegzaam niets dan *fragmenten* schrijven, zullen wij nog gelegenheid genoeg hebben, om, over het een en ander, te spreeken.

Leest, waarde Landgenooten! leest onzen arbeid, met die onpartijdige welmeenenheid, met welke wij geschreeven hebben! Zoo wij eenig nut kunnen doen, dan zijn wij beloond. 't Zegt somtijds weinig, iemand den weg te wijzen, - maar de gevolgen kunnen zeer gewigtig zijn.

R**.

De recensent.

Wij weten wel wie hij is! moet men met algemeen bekende zaaken te schrijven, dan altoos het publiek lastig vallen? Maar, mijne Heeren! weet gij wel regt wie hij is? - is hij wel zoo algemeen bekend? hebt gij ooit wel eens de eere gehad, van zijn *Edele* - *Wel Edele* of *Wel Eerw*. in zijne studeerkamer te begluren?

Indien gij mij de vrijheid laat zijn *profil*, dat ik en mijne twee vrienden, - ik durf het u conscientieus verzekeren, - altoos voor ons zullen leggen, zoo dra wij in ons geheim karakter, met de pen in de vuist, verschijnen willen, in mijne manier u voorteteekenen; dan zal ik de eere hebben - ik beloof het u, dat ik woord zal houden! - van u stillekens bij zijne studeerkamer te brengen, en u, door de reet van de openstaande deur te laaten kijken.

Het is waarlijk wel der moeite waardig, als gij in staat zijn wilt zelve te oordeelen, tusschen *wie hij is*, en *wie hij zijn moet*.

Ha! gij word reeds nieuwsgierig, naar ik merk, om hem te zien. Kom aan! - Maar

eer gij gereed zijt, en ik in staat ben u met voordeel aan zijne kamer te brengen, om zelve te zien: overwegen wij eerst hier het *profil* van den waren Recensent, dat is: niet zoo als hij waarlijk is, maar, gelijk gij in het vervolg oordeelen zult, zoo als hij zijn moet. Ziet daar! mijne Heeren, - den omtrek - de lineamenten enz. enz. voor u ontworpen. Welk eene schoone ziel leeft in deze - schooon ruwe trekken! fijnheid - geslepenheid van oordeel - kragt, - welk een uithaalend oog! waar is hier ligtzinnigheid en oppervlakkige beschouwing te vinden? waarlijk alles is mannelijk - vast! - En bij dit alles zien wij de voortreffelijke tekenen van goedheid, - langmoedigheid - en rechtvaardigheid, op het duidelijkst uit het geheel ons toestraalen.

Dit alles moet in den waren Recensent plaats hebben, mijne Heeren! ten minsten hij moet zich hier naar beelden.

De Recensent is een overziener - een beöordeeler der stukken van een ander zaamgesteld: of, iemand, die gelijk is aan een krijgsoverste, die de *revue* over zijne manschappen neemt. Schoon de Overste met den Recensent in zeker een derde van vergelijking - welke, met verlof gezegd, geestelijk is, - overëen-

komt; is 'er evenwel een zeer merkbaar onderscheid tusschen die beiden, onder anderen hierïn gelegen:

De Recensent heeft geene openbaare aanstelling. Hij heeft het ambt niet om recht te spreeken tusschen den man en zijn naasten, *quasi ex tripode*. -

Mijn hemel! Mijn Heer! of wie gij wezen moogt; hoe is hij dan in de waereld gekomen? Wat is dan zijn ambt - zijne betrekking? - Wat het natuurlijke aangaat, mijne Heeren, hij is door geboorte uit eene vrouw in de waereld gekomen. Maar zoo veel het geestelijke betreft, heeft hij zich zelven door eene geestelijke geboorte ten Recensent voortgebragt. *Nihil potest este causa sui ipsius!* wat ik u bidden mag mijn Heer *Ontologicus!* volg toch de les van den Apostel; wees niet gelijk de vrouwtjes, die altijd leeren, en nimmer tot kennis der waarheid komen. - -

Gij begrijpt nu duidelijk mijne Heeren, dat, heeft hij - gelijk waarächtig is - zich zelven voortgebragt, hij zeker een oogmerk gehad moet hebben om zich zelven voorttebrengen. Want 'er geschied immers niets zonder een *genoegzame reden?* Onder alle de oogmerken, die de Recensent, bij zijne zich zelf baaring, moet

of kan gehad hebben, zijn waarschijnelijk de volgende drie de voornaamste.

1. Wraak, - bedilzugt, - spotzugt.
2. Om geld te winnen, op dat hij zijn schraale maag eens beter onthaalen mogt.
3. Om de letterkunde enz. en den goeden smaak te bevorderen - te beschaaven bij de natie, onder welke hij schrijft.

Zie deeze goedheid - deeze vaderlandsliefde, die in het derde *mogelijk* oogmerk doorstraalt, is de goedheid - het patriottisme van het *profil*. Bij den Recensent moet het laatste oogmerk de drijfveer zijn van alle handelingen. Het eerste moet geheel zijn uitgeslooten; zoo niet - zoo het eerste de drijfveer is, dan is de Recensent - schrik niet mijne goede Lezeressen, voor het volgend woord: - dan, zeg ik, is de Recensent het snoodst en onwaardigst schepzel der waereld, - dan veröorzaakt hij verächtering; - dan is hij de oorzaak van ontmoediging; - dan zet hij de deur voor prulschrijvers wagenwijd open. Goede hemel! wie is er schuldig aan, dan gij, booze vitter en geldgierige; - dat men den man, met gevul-

de koussen, aanziet, voor iemand, die schoone beenen heeft: - en dat de man, met de aan eene zijde van achter gevulden rok, als ware hij regtschaapen, trotsch daar heen stapt?... Wie heeft de schuld van het valsch oordeel: - dat men den gegaloneerden, of den man met den tabbaard bewondert, als hij met groot gebrom spreekt; maar daarëntegen den eenvouwig gekleeden, en vrij - natuurlijk, vrij uitspreekenden met optrekking van de neus, of slegts glimlaghende aanziet? Wie is de schuldige, als men het waarlijk schoone meisje, met de geblankette in gelijk eenen trap eerbiedigt?

Gij zijt DE OORZAAK! ja! gij zijt de oorzaak der onredelijke verächting van deezen, en der hatelijke pedanterie van den ander, bij het, door u, verdorven wordend publiek.

Ik zal en mag nog meer zeggen.

Uwe onkunde - uw boos hart strooien het zaad, waarüit al dit kwaad bij het publiek welig opgroeit.

Het laatste oogmerk is dikwils de voornaame kragt, waar door zich de ware menschenvriend ten Recensent gebaart heeft. Volgens dit oogmerk zullen het γνωθι σιαυτον, en - *het belang van het algemeen*, zijne gedenkspreuken zijn.

Hij beöordeelt niets, ten zij hij gegronde

kennis heeft van het stuk, dat hij beöordeelen wil en moet, zal hij aan verbetering werken. Hij leest het met alle mogelijke nauwkeurigheid; - hij zoekt in den geest der Schrijvers intedringen, - en het stuk van alle zijden te beschouwen. Hij toont het goede zo wel als het kwade aan: - *dit* verheft hij naar verdienste en stelt het in een helder daglicht, op dat hij verbetere en aanmoedige: - *dat* laakt hij; - hij vertoont en ontwikkelt de afwijkingen van het schoone; - het leelijke - de *nonsins;* dit stelt hij alles redenmatig voor, en geeft daardoor der natie een teeken - gelijk aan de drijvende ton der zeelieden, - ter waarschuwing: - daardoor moet hij de natie van prulschrijvers ontheffen.

Hij is derhalve geen wraakgierige - geen bedilzugtige - geen spotter, noch vuile vitter; hij schrijft niet alleen om geld te winnen. - Hoe kan hij dit ook zijn, daar zijn welgelijkend *profil* ons ware grootheid doet eerbiedigen? Zijn ware oogmerk is verbetering - beschaving. Rechtvaardigheid is het beeld, waar naar hij zich gebeelt heeft en geduurig vernieuwt. Met bescheidenheid geeft hij zijn oordeel in het openbaar, aan denkende koppen, over; evenwel eerbiedigt hij in dat alles zich zelven. Wie

twijffelt of hij ook onpartijdig is? - Onpartijdig - rechtvaardig is hij. Hij is gelijk aan de gerechtigheid, die geblind, om billijk te handelen, van den hemel, tot ons is nedergedaalt, ter verbetering van het menschelijk geslagt. Hij gedraagt zich billijk tegen zichzelven en tegen zijn Vaderland.

Ik denk niet mijne Heeren, dat gij mij zoo lastig vallen zult, om u nog te onderrigten en te bewijzen dat de Recensent eigentlijk geen ambt heeft, en dat hij daardoor van den Militair Oversten ook onderscheiden is.

Quod erat demonstrandum!

Als gij mij nu maar gelieft te volgen, mijne Heeren! de gelegenheid is nu daar, dat wij haar E. dan vasthouden! de drukkers knegt is zoo op het oogenblik met de proef weg gegaan - de deur zal nog wel op een reet staan.

St.....sz...z...zoo stil mogelijk!.....st.! Zie daar zit mijn Heer de Recensent! - - - waar? daar in die groote *fauteuil* zit hij, met een zwarte fluweele muts op, en een groote-wijde-groene-damaste Japon aan. Maar wie is die andere Heer, met die oude zwarte rok aan en groote paruik op?

Laat eens zien? ei! dit is ook een Recensent. Die man ziet er eerwaardig uit: - hij moet zeer vlug zijn in het beöordeelen! - hoe is het mogelijk! in één oogenblik heeft hij dat tamelijk dik boek doorgebladert, en schrijft zijne gedagten daar over - naar ik geloof - op het papier. Ik bid u, mijn Heer! gij kunt ons daar van onderrigten, heet dit nu leezen en beöordeelen? ja wel mijne Heeren! kunt gij hier aan nog twijffelen? - Ik zie toch nu, dat ik het zoo kwaalijk niet gehad heb, als ik u twijffelend vroeg of gij eigentlijk den Recensent wel kende.....Met verlof mijn Heer! daar waait een klein briefje uit het doorgebladerd boek naar ons toe - juist voor mijne voeten. Ei lieve!

'De leerredenen van ..... zend ik met verzoek of Uw Eerw. dezelve van daag wilt Recenseeren: ik heb daartoe onmogelijk den tijd, dewijl ik zoo op het oogenblik het eerste deel der reizen van *Niebuhr door Arabiën* gekregen heb, die ik dezen avond noodzaakelijk nog doorblaaderen en beöordeelen moet; want volgens last van den Boekdrukker, moet ik morgen vroeg de beöordeeling reeds ter perse geven. Maak slegts uit deze leerredenen een kort uittrekzel van eenige

regelen, er is geen twijffel aan, of men moet dezelve prijzen; de Auteur is lofwaardig - een eerst licht in de kerk, - beproefd in rechtzinnigheid &c. zou dan zijn werk niet aan hem gelijk zijn? Nu, ik ben':

ex animi sententia
in haast.
H.....

Wel zoo! wel zoo! st..... s z....! wat zegt die Heer in de *fauteuil?*.....ik kan hem niet verstaan; - hij bromt, - hij schijnt kwaadaartig! Ik zal het u zeggen mijne Heeren! hij zegt:..... 4de deel, 2de stuk van N..... ja! er is veel goeds in: want ik heb het eerste deel van het werk gelezen, daar was veel schoons in - wel beredeneerd - kragt van zeggen: maar ook veel schadelijks. Ja die Drukpers! - dat vertalen! het komt dan in ieders handen; - wat worden er een menigte plaatsen der H. Schrift anders in verklaard dan wij gewoon zijn! Ik moet er voor waarschuwen - moet dan ons geheel crediet weg raken! - och! - - - - dat ik nu nog geen plaats vinden kan, waar op ik eens ter deeg mijne gegronde aanmerkingen

ter waarschuwing geven mogt! - - - verpligt mijn Heer! maar laten wij nu eens horen: - die Heer met de zwarte rok begint te spreken, hij heeft klarer stem.

Ss...st! - Ei! daar is weer poësie van B..... welzoo! ******.....***.....bloempjes - verheven - geen mannetaal - geen *analysis!* Evenwel de dichter verdient aanmoediging, te gelijk bij de berisping: - Ja hij mogt nog eens beteren. Maar - phu! - dit is een schoon stuk van S.... ja! nog nauwelijks zestien jaren oud, las hij een vaers, bij gelegenheid van de zilveren bruiloft van zijn Grootmoeder, aan het gezelschap voor. *Superbe!* waarlijk *naïv! -geanalyseerd - beraisoneerd* - ontwikkeld - stigtelijk: hij verdiende beloning - een groot dichter zal ons Vaderland in hem eerbiedigen.

Ei! wel zoo! nog een vaers van mijn Neef, dat doet mij plaisir: - maar hij is mij bijna te na om te prijzen. Nu -

Ha! nog twee over den Godsdienst! het eene is schoon - van een aanzienlijk man. Nu die twee, over het zelve onderwerp, verdienen beide gelezen te worden, dan kan men zoo het onderscheid van gedagten eens zien.

Laten wij nu zoo stil mogelijk is vertrekken;

misschien zijn wij reeds ontdekt! - ja hij staat al op! - s st.. s z! - !

Indedaad mijne Heeren! zoo handelt de Recensent over het algemeen, gelijk gij gezien hebt. ‘Eenigen zult gij toch uitzonderen mijn Heer!’ zeer gaarn: want in stilheid gezegd, zou ik ons driemanschap gaarn in de uitzondering plaatzen. *Enfin!* gij zult zelve rechters zijn, mijne Heeren!

G-n.

Is het uitschrijven van prijsvraagen nuttig voor de dichtkunst?

(Uit een' Brief.)

't Is zoo als gij zegt, mijn waardste vriend, de zugt, om uittemunten - om beroemd te zijn, heeft de moeder van groote, van doorlugtige daden en handelingen geweest! - maar in de staatkundige waereld heeft zij de grootste verwoestingen aangerigt: zij verwarmde de Alexanders niet - maar zette hen in brand. In de waereld der schoone wetenschappen heeft zij monsters gebaart: men dagt zich genoeg van zijnen roem te kunnen verzekeren, indien men slegts *bizonder* ware: toen schilderde de wufte verbeelding gedrogten, waarvoor de Natuur zelve een gruwen heeft: 't zou vernederend geweest zijn een' Leeuw te schilderen zoo als hij is - neen! hij moest vleugels hebben! en, om het monsteragtige nog meer te vergrooten, moest hij vuur braaken!

Welke dwaasheden begaat de zugt, om uittemunten, onder de Vrouwen, niet! de hoogadelijke *Freule* pijnigt zich dag en nagt, om een

kapsel uittedenken, dat haar boven de *Dames*, die slegts in een regte lijn van Adam afstammen, kan verheffen. Hiervan daan die monsteragtige opschik, die een steeds veränderend gedenkteeken is, van de dwaasheid der uitvinders. Wanneer wij, voor de eerstemaal, een misvormd mensch zien, gevoelen wij een onaangenaame aandoening, die geheel ophoudt, wanneer wij dit mensch dagelijks zien, en gemeenzaam met hetzelve omgaan: uit deze reden alleen kan men verklaaren, hoe het mogelijk is, dat twee, naar de hoogste mode, opgeschikte *Dames*, wanneer zij elkander ontmoeten, niet in een flaauwte, bij de eerste nijging, nederzinken. Wij kunnen onze denkbeelden niet genoegen afsluiten, om, in onze verbeelding, eene eerste intreede in de waereld der mode te doen: ô mijn Vriend! hoe eenzaam zouden wij rondzwerven! met dat toegeslooten hart, met het welke een kind, buiten het huis van zijn moeder, onder vreemde aangezigten, rondzwerft!

Doch schoon deze zugt zulke verkeerde uitwerkzels heeft, - zij blijft toch de moeder van groote en edele dingen.

Den kunstenaar vooräl verheft zij dikwijls tot eene hoogte, die hij, zonder haar, niet zou

bereikt hebben. De werken der kunst brengen hunnen meester den grootsten roem aan, om dat zij voor *allen* zijn. De roem van een' *geleerden* blijft, even als een erffenis, slegts onder geleerden.

De gevoelige ziel des kunstenaars wordt het meest door deze zugt aangedaan: naijverig op den roem van anderen, spant hij alle zijne kragten in, om uittemunten. De uitroep van dien Schilder: *Ik ben ook een Schilder!* was de taal van zelfgevoel, roem- en ijverzugt. Hoe veele groote vernuften hebben dit niet wel gedagt, wanneer zij de voordbrengzels van anderen zagen!

Deze zugt naar roem kan door buitenkomende omstandigheden zeer aangezet worden. Twee worstelaars, die, op een eenzame plaats, buiten het oog der waereld, hunne kragten tegen elkanderen beproeven, zullen veel schielijker het gevegt staaken, en vreedzaam zamen wegwandelen; dan wanneer zij, ten aanzien van een groote meenigte, alle hunne spieren aanspannen om te overwinnen: het aanmoedigend geschreeuw - het druissend handgeklap geeft nieuwe veêrkragt aan de uitgerekte zenuwen.

Waare Kunstenaars, die, om strijd, arbeiden, moeten noodzaaklijk uitmuntende werken

voortbrengen; dit heeft het uitschrijven van prijzen, in de Dicht- en Schilderkunst, doen geboren worden. Maar heeft men - in de Dichtkunst - dien uitslag wel gezien, dien men gewagt hadt? - Zij, die de ingekomen Dichtstukken beöordeelen zullen, moeten mannen zijn van een sterk oordeel - een' gezonden, onbevooröordeelden smaak - een fijn gevoel, die den smaak der Natie kennen: - Ik zeg niet, die de vooröordeelen der Natie eerbiedigen! met een woord: zij moeten Wijsgeeren en Dichters zijn. De koudbloedige *Criticus* ziet wel eens schoonheden voor gebreken aan, om dat hij zich onmogelijk op de hoogte kan stellen, op welke de Dichter stondt, toen hij zijne verbeelding den teugel vierde.

Onder de prijsvaerzen, die, sints eenige jaaren, in ons vaderland, zijn uitgekomen, zijn zeker schoone stukken! maar zijn er niet wel onder geweest, die weinig beteekenden? Is niet wel eens aan een Dichter den zilveren eerpenning toegewezen, die den gouden moest gehad hebben, en zoo omgekeerd? Dit moge kleine vernuften moed geven, om naar den prijs te dingen, wijl zij, in die bekroonde stukken, de hoogte zien, die zij ook zouden konnen bereiken: groote vernuften, waare *geniën*, worden

afgeschrikt: - om hier in het strijdperk te komen zouden zij zich moeten vernederen! Vegt ook een *Hercules* met kinderen?

Om nu niet te vraagen, of alle de opgegeven stukken voor de dichtkunst geschikt zijn - waaräan ik zeer twijfel!

Ik heb een plan, mijn Vriend, dat, zoo ik mij niet bedrieg, meer geschikt is, om de eerzugt der Dichteren gaande te maken - om hen alle hunne kragten te doen verëenigen, om groot te zijn. Een zeker getal der Leden van het genootschap, dan den prijs heeft uitgeschreven, beöordeelt de ingekomen dichtstukken, met eenpaarigheid van stemmen - ook wel met de meerderheid, wordt de gouden eerpenning aan een' der Dichteren toegewezen: - mogelijk verdient dit stuk boven alle de anderen den eerprijs: Maar! kan dit de eigenliefde des Dichters volmaakt te vreden stellen? Hij heeft wel eens gezien, dat het oordeel der kunstrigteren niet gelukkiger was, dan het gedicht, dat den eerprijs behaalde.

Dit is juist niet zeer vleiend voor den roem des Dichters! Neen! - ik wilde het zoo hebben: wanneer alle de dichtstukken op een uitgeschreven onderwerp, ingekomen zijn, en de kunstrigters bepaald hebben aan welk Dichtstuk

zij den eerprijs geven moeten, dat men dan alle de ingekomene dichtstukken, door den druk, gemeen maakte: het lezende gedeelte der Natie toch, in een *Collegie*, dat, in dit geval, zou kunnen beslissen, zoo het oordeel der kunstrigters gedwaalt hadt; de uitspraak der natie zou dit oordeel verbeteren! - De schande der vermetele rijmelaaren zou aan den dag komen, en zij zouden mogelijk voor eeuwig, - zwijgen!

Alle Dichters, die ooit eenen bestendigen roem verworven hebben, hadden dien niet te danken aan de uitspraak van eenige weinigen: de algemeene toejuiching der lezeren van smaak, is meer dan duizend eerpenningen! De voornaamste schoonheden van een' Dichter, worden zeker somtijds zoolang miskend, tot een man van smaak en oordeel dezelve aanwijze; doch dit is meer een wijsgeerige ontwikkeling van het geen men reeds *gevoelt* heeft; dan een wezenlijke aanwijzing van geheel onbekende dingen.

Op deze wijze, dunkt mij, zou het uitschrijven van prijzen eene algemeenere nuttigheid hebben: te meer, wanneer men agter ieder dichtstuk, eenige *theoretische* en *critische* aanmerkingen voegde - of dezulken, die geene

aanmerkingen waardig waaren, aan hun eigen noodlot overgaf.

De prijsvaerzen, zoo wel die met een' zilveren, als die, die met een' gouden eerpenning bekroond worden, levert men voor meesterstukken: zij, die mede waardig geöordeeld worden om te laaten drukken, veronderstelt men ook *zeer goed* te zijn: maar, hoe ver wijkt het er dikwijls van af! - Ik zal u geen stukken aanwijzen, mijn Vriend! gij weet welken ik bedoel: nog niet lang geleden, hebben wij zamen eenigen van die voordbrengzels gelezen - en - over den smaak der kunstrigteren gezugt!

Zou het ook wel kwaad zijn, om een' prijs uitteschrijven, voor den Dichter, die het beste dichtstuk maakte; - onbepaald welke stof? Ieder heeft zijn' eigen kring, in welken hij omwandelt - en in welken hij, met roem, *kan* omwandelen. 't Zou zeker moeilijk zijn, om de beste, uit deze gemengde stukken, uittekiezen: allerleij onderwerpen zouden bezongen worden; doch ieder stuk zou, naar het onderwerp, en naar zijn eigen *theorie*, moeten beoordeeld worden. Het *gebrekkige* dichtstuk, waar in een godsdienstige stof behandeld was, zou niet, van wegen den inhoud, boven een *schoon* stuk mo-

gen gesteld worden, waarin men de liefde bezong. - Ieder Dichter zou, in *zijn* vak,*vrij* werken, en men zou gelegenheid hebben, om een verzameling van schoone stukken, aan de Natie, medetedeelen.

De weg, om naar den prijs te dingen, staat zeker voor ieder een open; doch, hoe veel nietsbeteekenende rijmende wezens, die naar den prijs gedongen hebben, zijn er trotsch op, ofschoon zij nimmer een' eerpenning behaald hebben. De uitgave van alle de stukken, zou deze rijmers wel min of meer van hunne dwaasheid overtuigen: men behoefde dit slegts tweemaal te doen - en het strijdperk der kunst zou ruimer zijn! waare Dichters zouden het zich niet tot schande moeten rekenen, naar een kroon te dingen, - die nu vrij ligt verkrijgbaar is, voor elken roekeloozen rijmer.

Wanneer men sommige prijsvaerzen leest, moet men zich verwonderen, hoe mannen, die waarlijk Dichters zijn, hunne kragten kunnen inspannen, om een' krans te behaalen, die reeds, op het hoofd, van nietsbeteekenende wezens, gezien is! - Bij gelegenheid zal ik u, over dit onderwerp, nader schrijven. - enz. - -

Gezangen van M. Nieuwenhuijzen.

Bij DE VRIES, *te Haarlem* zijn onlangs uitgekomen: GEZANGEN VAN M. NIEUWENHUIJZEN; wij zullen eenige aanmerkingen over dezelve mededeelen. - Gelijk de eerste lichte schemeringen de komst van den naderenden dag aankondigen; zoo schijnen mij deze, en andere voordbrengzels van hetzelfde soort, eene, voor ons vaderland, luisterrijke herstelling van den smaak, in de fraaie wetenschappen, te beloven. - Het lezen der Duitsche Dichters, brengt zeker veel toe, tot deze wending, deze verbetering van den smaak; doch men moet zeer kies zijn, en volgen, bij de schoonheden, niet de zwakheden en gebreken, dier Dichters na: zoo in uitgegevene als onuitgegevene dichtstukken, heb ik, vrij algemeen, deze feil waargenomen: *de traanen* zijn ook, onder anderen, in deze verzameling niet gespaard. - Een sijmelagtige *manier* van teekenen behoord mede onder deze gebreken; bij de beschrijving van een landschap alles, tot een enkeld grasje, te schilderen, beloont zeker de moeite niet, en het ontdekt niets van den MEESTER.

Men begrijpt ligtelijk, dat ik niet ijvere tegen een zagt en stil penseel: een*maanlichtje*, een *morgenstond*, bevallig en zagt geschilderd, doen dikwijls een werking op ons, die de werking der Natuur zeer nabij komt; doch deze indruk zal niet veroorzaakt worden door de beschouwing van een, zeer uitvoerig geschilderd, klein gedeelte, maar wel door het schoon geplaatste van *het geheel*.

Als POOT zegt:

Men hoorde mensch noch dier,
Geloei van koe noch stier.
Gerucht in velt noch kolken.
Het weer was zonder wint,
De hemel zonder wolken,
Diana min gezint.

Dan schildert hij uitmuntend, onze geheele ziel wordt vervuld met eene zagte kalmte, die volkomen gelijk is aan de stilte van een' schoonen nagt: maar gevoelen wij wel zooveel, wanneer hij zegt:

De bloemen aan den top
Des heuvels loken op.
De tyd scheen te verjongen.
De nachtegaal hief aan.
Het wout kreeg duizend tongen,
't Geboomt veel groener blaan.

Hem, die gevoel heeft, behoef ik *niets* te zeggen - en voor hem, die geen gevoel heeft - is alles vrugteloos! - Deze vaerzen zijn ook volkomen schilderagtig:

Uit Abtswoud strekt, naar 't laate west,
Zich een begraasde streek, daar huizen staan noch boomen.

Dit is meesterlijk; met éénen trek, schildert hij ons een veruitgebreid landschap, wij zien het duidelijk. - Doch, laat ons, tot ons plan overgaan!

Het eerste stukje, in deze verzameling, is:

Troost aan Cefise.

Het plan van dit stukje is een vertroosting, aan eene moeder, aan wie een zoontje, door den dood, ontrukt is. *Dit kind is gestorven - doch het is gelukkig - de moeder zal het wederzien* - deze zijn de hoofddenkbeelden van het stukje. De uitdrukking, komt mij voor, niet kiesch genoeg te zijn, de denkbeelden *algemeen* niet genoeg met *waarheid* uitgedrukt. - In het vierde *couplet* zegt de Dichter, na vooraf de droefheid der moeder gebillijkt te hebben:

Maar wat nood, uw teder wichtje,
Nu door ramp noch leed bestormd,
Was onnozel, en zijn zieltje,
Dus ter zaligheid gevormd.

Dit is niet schoon! De Dichter heeft eenvouwig willen zeggen: *Uw teder wichtje was onnozel - en dus gevormd tot de zaligheid*. De geheele regel:

Nu door ramp noch leed bestormd,

is een bijvoegzel, dat het schoone van het denkbeeld zeer verminderd, - doch men moest een woord hebben, dat op *vormd* rijmde! Het geheele vaers gaat ons niet aan; het is een tusschendenkbeeld, dat ons uitzigt, op het wezenlijke voorwerp, verhindert.

Vervolgens:

'K zie het reeds, door cherubijnen,
Opgevoerd naar 't zalig Hof,
En omringd door Eng'len reijen,
Zingend, juichend Gods lof.

Kunnen ook de zielen lachgen
Vrolijk deelen in 't geschal,
Dan ook stamelt 't lieve wichtje
Blijde toonen, hemelval.
Kunnen ook de zielen lachgen -

Lachgen doet hier eene geheele verkeerde uitwerking; men zegt - Ja! - lachgen van blijdschap; doch het drukt hier de verhevene vreugde der gezaligden niet uit.

Vrolijk deelen in 't geschal,

Deze onderstellende vraag is niet wijsgeerig - en ook niet dichterlijk; hebben de zielen geen bestemming? - moeten zij werkeloos, als een zonnestofje daar heenen drijven?..... En wat is *hemelval?* - Een woord, dat de Dichters doorgaans zelf niet verstaan - doch, dat zeer gelukkig, op het einde van een vaers, wanneer er een woord op *al* vooraf is gegaan, kan gebruikt worden.

Een weinig verder zegt de Dichter:

Ja, hij leeft reeds, gantsch verheerlijkt,
In een oord, daar 't nimmer stormt,

Daar 't nimmer *stormt!* - *leed, ramp, storm,* zijn woorden, die bij onze hedendaagsche Dichters, dikwijls het zelfde zijn, dat, *niet om verstrangen, ontfaên, saen* en meer anderen, voor DATHEEN geweest zijn.

De Dichter kon het denkbeeld, van ongestoord geluk, beter hebben uitgedrukt.

Voor het overige bevat dit stukje geene nieuwe denkbeelden; en de goede gedagten zouden, bij eene betere voorstelling, veel gewonnen hebben.

Laat ons overgaan, tot het tweede stuk:

Tranen van Daphnis op het graf van Laura.

Daar is een navolging, die men genoegzaam geen navolging noemen kan - een navolging van zekere *manier;* - en van deze aart is dit stuk: de *Klaagzang* vanVAN ALPHEN schijnt er aanleiding toe gegeven te hebben; doch de waardij der beide stukken is zeer verschillend.

VAN ALPHEN zegt:

Werwaard ik ga, of zie, ik vind mijn Jansje niet;
En egter alles schijnt van haar tot mij te spreken:
't Gevoel van zoet vermaak, gemengeld met verdriet,
Als 't overstelpt gemoed die droefheid aan mag kweken.
Ik murmel bij mij zelf; hier zat ik aan haar zij;
Daar mogt ik duizendmaal haar treurend hart verkwikken;
Ginds lag ik onlangs krank, toen hare liefde mij
Schier al 't gevoel benam der smartlijke oogenblikken, enz.

Een gelijksoortige gewaarwording heeft onze Dichter dus uitgedrukt:

Ik zoeke u op deeze aarde, ik zoek uw lief gezigt,
Ik zoek uw teêr gesprek; ik mis het, en... stort traanen,
Waar is nu mijne gids, die mijne treden richt,
Die mij den kortsten weg naar 't somber graf zal banen?

Minder treffend, minder schoon, is hier de voorstelling. Jammer dat het denkbeeld, in de

laatste twee regels, niet beter is uitgedrukt, de gedagte is schoon. -

Het volgende *couplet* beteekent *niets;* de laatstvoorgaande gedagte hadt meer gezegt. -

Wanneer men, met een stille droefheid, aan een afgestorven voorwerp denkt, dan, ja! komen ons duizend bizonderheden voor den geest, zoo als in de straks aangehaalde vaarzen van VAN ALPHEN: maar ontleedt men juist wel een denkbeeld, in zoo veel kleinigheden, als onze Dichter, op bladzijde 10 doet?

Wanneer mijn eene hand op uwen zagten schoot,
Mijn and're om uwen hals, op uwen boezem rustte,
Gij bloosde, keekt, en lachte, en mij een kuschje boodt,
En ik vol tederheid, u, warm, gevoelig kustte.

Mogelijk zal de Dichter, over deze schilderij, wel zeer voldaan geweest zijn, - doch ze wil mij, in het geheel maar niet bevallen! Zij is te kunstig - te opgeschikt - daar is niets van die stille somberheid in, met welke het hart, in zulke gevallen spreekt; en de trant, waarop het is voorgesteld, heeft niets van den MEESTER; integendeel, het schijnen eerder de poogingen van eenen leerling, die *groot* moet schilderen - doch die *veel* schildert. - In het geheele stuk heerscht een eentoonigheid / een herhaaling, die het goede minder doet uitko-

men. Het slot van het stuk bevestigt, 't geen ik straks aanmerkte, namelijk dat de Dichter min of meer zich den *Klaagzang* vanVAN ALPHEN heeft voorgestelt: Hij eindigt *ook* met een grafschrift, dat hij *ook* zelf op den grafzerk schrijft. In het laatste *couplet* ziet de Dichter LAURA, die hem, in het volgende stukje, aanspreekt. De aanspraak van LAURA heeft zeer veel, dat waarlijk schoon is; maar waarom toch die overgang, van het eene tot het andere stuk? Is het mogelijk dat de Dichter, na eenen Klaagzang, *ernstig*, gezongen te hebben - zich verbeeldt LAURA te zien - haar zoo veel te hooren spreken - en eindelijk weder verdwijnen? - Dit is, dunkt mij ongerijmd, en heeft, in een zeker derde, wel eenige overëenkomst, met de toovergodinnen in het treurspel.

Het stukje, getijteld: LAURA is te groot, om het hier geheel af te schrijven, doch ik wil 'er eenige trekken van opgeven; 'er heerscht over het geheel een bevallige zagtheid in, die ons geheel inneemt.

Bladz. 14. zegt het meisje:

Haastig, Daphnis! haastig, spoed u,
IJl met vreugd naar 't somber graf,
Zoudt gij LAURA'S lot bewenen,
Neen, betreur uw eigen lot.

Onze liefde, op aarde zuiver,
Zal hier zalig, heilig zijn,
Onze zielen, gantsch vertederd,
Smélten, minnend, hier tot één.

Ach! zoudt gij de ted're roosjes,
Die natuur u minzaam biedt,
Schuwen, haten, en vertrappen,
Om dat ik gelukkig ben?

Zoudt ge een teder liedjen weigren,
Aan den schonen morgenstond?
D' avond uwen zang ontzeggen?
En des nachts gevoelloos zyn?

Zing, gevoelvol, ted're liedjes,
Aan den purpren dageraad,
Zing des avonds Liefde en Godsdienst,
Zing in 't sombre van den nacht.

Dit zij genoeg! - Dit aangename, dit zagte, behoort tot het *genie* des Dichters; het groote, het stoute, schijnt buiten zijn' kring te zijn.

Het zou te uitgebreid worden, om ieder stuk, in deze verzameling, afzonderlijk te beschouwen; laat ons 't een en ander stuk nog eens onder 't oog nemen.

Afgebroken gedagten bij het graf van Aristus.

In dit stuk is veel goeds - is veel *sentiment;* doch mij dunkt dat 'er spooren van navolging in zijn, die, voor een' wezenlijken Dichter, niet tot eer kunnen strekken.
Bladz. 29.

Hier rust uw koud gebeent', voor 't woên der rampen veilig,

Dit is wel *waar*, doch niet dichterlijk! - Het spreekt van zelf, dat een ligchaam, in het graf, veilig is, voor het woeden der rampen - of - zoo als de Dichter het zal gedagt hebben, zonder bewustheid is; in stukken van dezen aart, zijn overtolligheden het *waare* zeer in den weg.

Al weder nieuwe troost;... 'k zal hier niet eeuwig leven,
'k Moet ook mijn stoflijk deel het graf ten prooije geven;
ô Hoe verward zie ik, aan de overzij van 't graf!

Een schoone gedagte! doch weder ongelukkig uitgedrukt! De Dichter neeme mij de volgende aanmerking niet kwalijk! Zagte, bevallige stukjes behooren tot zijn vak; doch het schijnt mij toe, dat stukken, die meer inge-

wikkeld zijn - die meer wijsgeerte behoeven, niet zoo zeer onder zijn bereik vallen: 'er is, in de laatstgenoemde, een zekere verwarring, die duidelijk toont, dat hij geen meester van zijn onderwerp is: met andere woorden: de Dichter heeft geen *waare* zielkunde - geen wijsbegeerte genoeg, om zulke onderwerpen, *waardig*, te behandelen. - Wanneer men aanleg heeft, om, in zeker vak, met glans, te kunnen arbeiden, dan heeft men ook kragt, om zijne paalen, in dit vak, te kunnen uitbreiden - om waarlijk groot te worden - en dit is verdienste genoeg, in welk een vak der kunst het ook zijn moge!

Dametas.

Dit stuk is weder in de zagte, de bevallige *manier* geschilderd; het heeft veel dichterlijke schoonheden - en *waar sentiment*.

Bladz. 34.

Geen roosje groeit op mijne paén,
Geen musje tjilpt mij vriend'lijk aan,
'k Zie mij geen weg ter vreugde banen;
Gelijk een bloem, die ras verdort,
Is ook mijn jeugd verdrukt, verkort,
De doornen mijnes wegs besproei ik met mijn traanen.

Dit stormig woud, dit somber oord,
Geen mensch, heeft ooit mijn leed gehoord;
Hier ween ik,.... en 't verligt mijn kommer;
Maar zagt,.... God hoort gewis mijn lied,
Welaan; ik zinge en schaam mij 't niet:
Verberg, ô eenzaam woud, mij in uw donk'ren lommer.

Ja, zoo de dood mijn leed ontsnoert,
Mij tot mijn vad'ren overvoert,
Wen niets op aarde mij kan lusten,
Wen ik niet meer mijn citer streel,
Verberg dan ook mijn stoff'lijk deel;
Zou een elendeling ooit bij Gods doden rusten?

Deze gedagten, deze vaerzen zijn uitmuntend; schoon ze *mogelyk* voor een volkomener uitdrukking vatbaar zijn; voor een gevoelig hart is het geheel noodeloos de schoonheden derzelve aantewijzen; die dezelve, bij de eerste leezing, niet gevoelen kan, zou geen voordeel, bij een nadere ontwikkeling hebben kunnen.

De lof der godheid.

(naar Kleist.)

Dit stuk is, op veele plaatsen, zeer wel vertaald; doch doorgaans minder, dan het*origineel*.

Deze vaerzen:

Fische, vögel, zame thiere, wild, das feld und hain durchstrich,
Und vernunftige geschöpfe scherzten drauf, und freuten sich.

heeft onze Dichter dus uitgedrukt:

Vischen, vogels, al 't gedierte
dat het woud vervult, ô God!
Ja met geestbezielde wezens
juichten om hun heilgenot.

Niets van het fijne, het bevallige, van het *origineel!* in het geheel is de vertaaling te veel *hoogduitsch;* men moet slegts de denkbeelden bewaren, en die in zuiver nederduitsch uitdrukken.

Nu volgt:

De Rust.

Dit stuk is vertaald uit CRONEGK. Het *origineele* is ver boven de vertaaling, zij is in het geheel niet juist; het rijm bekleed nu en dan eens de plaats van een wezenlijke schoonheid.

Kein schattenbild von truben kummer
Macht, dasz sein ruhig hersz erschrickt:
Kein eitler wunsch verstört den schlummer,
In dem er Doris noch erblickt.

Dit is dus overgezet:

Geen schaduwbeeld van droeven kommer
Maakt, dat zijn rustig harte kwijnt,
Niets stoort zijn slaap, in lieven lommer
Wanneer hem Clorimeen verschijnt.

Het denkbeeld is in het geheel niet uitgedrukt;

Wanneer hem Clorimeen verschijnt.

is niet:

- - *den schlummer*
In dem er Doris noch erblickt.

Indien men toch vertaalen wil, laat dan de stukken niet verminkt worden! een slegte vertaaling, van een goed stuk, is eene der grootste beledigingen, die men eenen dichter kan aandoen; vertaalen is ook de zaak niet van elken Dichter: zommigen schijnen er toe geboren; en hunne *Copijen* overtreffen dikwijls het *origineel;* doch zulken zijn er niet veel.

Indien wij dit geheele stuk wilden doorloopen, wij zouden plaatsen genoeg ontmoeten, die, in de vertaaling, geheel bedorven zijn. In het *origineele* is een zagtheid, een gemaklijkheid van uitdrukking, die een aangenaame werking doet; deze zagtheid, deze gemaklijkheid is niet in de vertaaling. De stoute gedagten, in de drie laatste *coupletten*, hebben, bij de overgieting, ook veel verloren.

Bladz. 55. begint een stuk, dat ten tijtel heeft:

Elize.

Dit stuk is in de donkere *manier* geschilderd,

indien er zulk een *manier is!* - ELIZE zal de sprekende persoon moeten zijn; en het onderwerp, dunkt mij, moet een klagt wezen, over den dood van een' held, die - of de man - of de minnaar van ELIZE was.

Het plan is dus: ELIZE komt, in een' somberen avond bij het graf, - zij spreekt van 't genoegen, dat het klaagen aan bedrukte harten geeft; - daarop heft zij een' zang aan, over den dood des helds; die genoegzaam op deze wijze afloopt: zij doet een aanspraak aan het vaderland, waarin zij zegt, dat de held dood is; - dan spreekt zij de helden aan, die hem hebben zien sterven. - Vervolgens verhaalt zij, dat God een' Engel naar beneden zondt, om den vijand te verdelgen - die komt - en de vijand vlugt - en sterft. - Deze geheele teekening is, zeer verward, uit stukken van goede denkbeelden, en nietsbeduidende trekken, zaamengesteld; doch wij zullen het zoo straks nader beschouwen. Verder geeft ELIZE een beschrijving van het sterven des helds - en eindelijk eindigt zij haaren zang, met eenige klagten.

OP *bladz*. 58. zegt de dichter:

Gij hebt, met dankbaarheid en traanen,
In 't aanzien uwer legervaanen,
Hem in een grafkuil neêrgezet.

Dit is immers niet kiesch? kan men zeggen: *in 't aanzien van legervaanen?* Ik geloof neen!

Maar laat ons het volgende, op deze bladzijde, eens wat nader beschouwen.

Hij streedt .... God zag des vijands woede,
En was van moord en gruwel moede,
Hij sprak van zijn' geduchten troon:
Mijn Engel, vlieg naar 't aardrijk neder,
Verdelg hen door mijn donderweder,
Die bloed vergieten, Mij ten hoon.

Op 't nimmer wijf'lend woord der Heeren,
Daalt hij, door millioenen spheren,
Veel sneller dan het bliksemvuur;
God wenkte;... de Engel was op aarde,
En vloekte hem, die 't oorlog baarde,
Ten spijt van Godsdienst en Natuur.

De vijand vloodt, daar hij ons doemde,
Ja reeds op de overwinning roemde,
Voor 't schitt'rend zwaard van mijnen Held,
Vergeefsch.... daar 't bloed hem stolde in de aêren,
Wierdt hij, en met hem gantsche schaaren,
Door vuur en staal ter neêrgeveld.

Zie daar, lezer, drie *coupletten*, die hard schreeuwen, doch weinig zeggen, zoo als iemant het uitdrukt. God zendt zijn' Engel, om den vijand, door zijn *donderweder*, te verdelgen; zoo ooit een *donderweder* slegt te pas kwam,

't Is zeker hier! het behoort niet bij het beeld; *verdelg hen door mijn bliksem* - of - *door mijn' donder* - dit zou goed geweest zijn, dan was het beeld duidelijk; den Engel, met den bliksem in zijne vuist, den vijand vernielende, zouden wij duidelijk gezien hebben: maar wie kan zich de *manoeuvres* van één Engel, met een geheel *donderweder* voorstellen? -

Hij daalt, door millioenen spheren,
Veel sneller dan het bliksemvuur;
God wenkte;... de Engel was op aarde,

De laatste regel zou een goede uitwerking doen, indien de beschrijving van die ontsaglijke reis, door die *millioenen spheren* niet was voorafgegaan. Of wilde de Dichter de snelheid nog vergrooten? dit was niet noodig: het laatste denkbeeld drukte *alles* uit - en het eerste drukte *genoeg* uit. - Nu is de Engel op de aarde! En wat doet hij nu? - den vijand verdelgen, door Gods *donderweder?* wel neen! Hij begreep dit stuk geheel anders! - neen!

Hij vloekte hem, die 't oorlog baarde,

Men zou hier kunnen denken, dat de Engel, uit verlegenheid, vloekte, en om niet, zonder*iets* gedaan te hebben, door de *millioenen spheren* weêr te rug te reizen; want de *attaque* met het *donderweder*, moet hij - of niet wel

begreepen - of, voor hem, als te zwaar, beschouwt hebben. - Dit vloeken schijnt toch kragtig geweest te zijn, want in het volgende *Couplet*, is de vijand reeds op de vlugt - schoon de dichter zegt, dat hij*voor het schitterend zwaard van zijn' held* vlugtte; het vloeken van den Engel zal er evenwel geen kwaad aan gedaan hebben! In dit zelfde *Couplet* zien wij, dat hij *door vuur en staal neergeveld wordt;* zoo dat de Engel het slegts bij het vloeken gelaten zal hebben.

Er zijn trekken in dit stuk, die, indien zij wel geplaatst waren, en met oordeel bewerkt, groote schoonheden zouden geworden zijn, maar de onduidelijke en verwarde voorstelling en bewerking verderven alles. 't Geeft geen waardij genoeg, aan een stuk, zoo groot als dit, zoo er hier en daar iets in gevonden wordt, dat goed - dat schoon is; de houding van het geheel moet edel zijn. Op *bladzijde* 60 is een regel, die veel zegt; de stervende held spreekt dus:

> *- - - God der Goden!*
> *Vergeef toch den aanstaanden doden*
> *Zijn zonden*, zijne zegepraal.

Wat verder is weder iets, dat mij niet zeer oordeelkundig toeschijnt:

Zoo stierf de Held, aan bittre wonden,
Toen hij met roem had ondervonden,
Den zoeten dood voor 't vaderland;

De held stierf, toen hij den dood reeds ondervonden hadt! is het nog noodig, dit, als een feil, aantewijzen? - voor het overige heeft het stuk weinig meer, dat men, als waarlijk schoon, kan aantoonen. -

Nog drie woorden over

Het gevoel.

Dit is een van die zagte en tedere stukjes in welker bewerking, zoo als straks aangemerkt is, de Dichter het beste slaagt. - De zang van den nachtegaal heeft een verkwikkenden invloed, op het hart van een ongelukkigen; - dit blijkt uit *Nanine*, die, treurig en moedeloos, over het verlies van een lief kind, door een' zingenden Nachtegaal bepaald wordt bij hare zwakheid, daar zij zoo veel meer redenen heeft, om vergenoegd te zijn, dan dit dier. - Zij heft hierop een danklied aan - en hieruit wordt gelegenheid genomen, om het *gevoel* aanteprijzen, als dat heilrijke tegengif van alle rampen - waardoor dezelve in zaligheden veränderen. - Zoodanig is het plan van dit stukje. - Het geheel is bevallig en goed; doch de omkleeding der denkbeelden is niet juist. De ruw-

heid, de onkiescheid der uitdrukking en voorstelling is een fout, waaraan onze oudere en hedendaagsche dichters zich dikwijls schuldig maaken; en er hangt zeer veel van den uitterlijken vorm, van de voorstelling, af.

Op *bladz*. 66 zegt *Nanine:*

- Ach Diertje uw ted're toon
Klinkt, zelf in duisternis;
Wie weet, hoe vaak een pluimloos kroost
Uw nestje ontstolen is;

En gij, schoon reed'loos, looft uw God,
Van tusschen 't schomm'lend loof:

Ik, die nog verder henen zie,
Tot zelf in de eeuwigheid,
Alwaar mijn lieven zuigeling
Reeds heil is toebereid.

In dit laatste is immers geen fijnheid, hoegenaamd, in? -

Reeds heil is toebereid.

Is een uitdrukking, die niet dichterlijk is - ten minsten, die hier in het geheel geene werking doen kan. - In het volgende *couplet* zwijgen aarde en hemel - de Engelen staan te luisteren, om *Nanine* een loflied te hoo-

ren zingen! - Bij gewigtige handelingen brengen de Dichters dikwijls de geheele natuur in werking - en dan wordt deze werking *dichterlijk* schoon! Doch hier is geene *poëtische* waarschijnlijkheid.

Bladz. 71.

Zijn ziel spreidt haare vleug'len uit;
En vliegt in de eeuwigheid.

Is dit schoon - of niet schoon? er is, voor mij, iets in, dat niet kiesch - niet *waar* genoeg is.

Het laatste stukje in dezen bundel,

Aan Selma.

Is van het leerende soort. De Dichter poogt SELMA, die veel verdriet heeft, te vertroosten, door een voorstelling van de onsterflijkheid onzer ziele, en het geluk, dat, den goeden, in een toekomstig leven, te wagten staat. - Daar is een zekere wijze van betoogen, die dichterlijk is, - eene geheele andere dan de wijsgeerige. Deze dichterlijke betoogwijze is niet genoeg in dit stuk gebezigd; de gewoone bewijzen, voor de onsterflijkheid der ziele, zijn eenvouwig op rijm gebragt. - Nieuwe denkbeelden, treffende schoonheden, vindt men,

in dit stuk juist niet. Om philosophische gedichten onderhoudend te doen zijn, moet men de kunst bezitten, van philosophisch te denken - en zich poëtisch uittedrukken: de bewijzen moeten zoo ingekleed zijn, dat ze, door de verbeelding, tot het verstand, spreken. Afgetrokken redeneeringen, in vaerzen gebragt, kunnen niemant tot den rang van Dichter verheffen - zo weinig als enkelde dichterlijke schilderingen en bloemen, zonder waare philosophische gedagten, iemant den naam van leerdichter geven kunnen. - Ziet daar, landgenooten, eene beöordeelende aankondiging dezer gezangen; wij hebben onze gedagten vrijmoedig gezegd, - en dit denken wij immer te doen. De Dichter zal ons deze vrijheid niet euvel afnemen. Wij durven hem aanraden, om, in dat vak der kunst, waarin hij schijnt bestemd te zijn, zich meer en meer te volmaken: dan hebben wij nog eens stukken, van hem, te wagten, die ons vaderland tot eer strekken. Hij schildere het zagte, het bevallige, het tedere - doch vermijde het kleine - het kinderagtige! ook in de zagtste, de bevalligste stukjes *kan* - en *moet* men wijsgeer zijn.

Ter gedagtenisse van H. Dullaart.

Onder die dichters, die ons vaderland, voor honderd jaaren, en meer, gehad heeft, is H. DULLAART zeker geen der minsten, schoon hij thans maar weinig bekend is, en dus maar schaars op zijne waarde geschat wordt. DULLAART was schilder en dichter, hij was een leerling van den grooten REMBRANT; en, men zegt, dat de stukken, die hij geschildert heeft, door de kenners, zeer geprezen worden. Voor zoo veel ik weet, heb ik nimmer iets, van zijn penseel, gezien; maar zijn' schilderenden geest ken ik genoeg, uit het boek, dat thans voor mij ligt - het zijn zijne gedichten.

DULLAART heeft eene, hem eigene *manier;* somtijds schildert hij stout - dan eens uitvoerig en zagt: dat zijne uitdrukkingen, nu en dan eens hard voorkomen, wijte men, aan den tijd, in welken hij zijne gedichten schreef; de grootste dichters van dien tijd hebben veele onkiesche uitdrukkingen; ook komen veele woorden en uitdrukkingen ons thans, als hard, voor, die het niet waaren, in een' tijd, toen

onze taal minder beschaafd was. 't Gaat ook met de woorden, als met de kleederen; zoolang een kleed zijn nieuwheid heeft, en nu en dan slegts ééns gedraagen wordt, hebben wij er eene bizondere oplettendheid voor; die echter verdwijnt, wanneer het dagelijks gedraagen wordt: - zoo ook met de woorden; veelen waren eertijds alleen poëtische woorden; men zag ze niet, dan somtijds, in een gedicht; - eindelijk werden zij in de taal van het algemeen gebruik overgebragt; toen verwekten zij minder oplettendheid - men zag ze, nu en dan, in een gedicht - doch het waren woorden uit het gemeene leven! - met den tijd worden zij oud, en, even als de kleederen, tot een ander gebruik, gebezigd. -

DULLAART heeft zeer veele schoonheden, die de zijne zijn; doch het komt mij voor, dat hij, op veele plaatsen, te kunstig is; hij heeft, nu en dan een gezogte tegenstelling, die wij meer *begrijpen* dan *voelen*. Van dezen aart zijn veelen zijner lijkdichten en grafschriften. Men zie maar eens zijn bijschrift,

Op den kwaden rijkeman.

Die altijd met gebraad den disch pleeg t'overlaaden,
Dien wordt in 't helsche vuur de wellust uitgebraaden.

Deze gedagte is waarlijk niet zeer kiesch! veel kiescher, doch zeer kunstig is het stukje:

Op het laatste graf van Lazarus.

Hem, die ten tweedenmale een lijk begraven is,
Verstrekt de tweede dood tot geen verdoemenis:
Hij wagt ten jongsten dage als 't graf hem weer moet geven,
Na deze tweede dood een derde en eeuwig leven.
Of zoo het leven, hier begraven in verdriet,
Veel minder leven hier dan stadig sterven hiet,
Verwagt hij, als hem God de volle vreugd komt geven,
Na zijne tweede dood nog eerst zijn eerste leven.

Zoo is ook het grafschrift op:

Seneka.

Hier mijtert Seneka, wiens deugd de dood verschoonde,
't Vergif eerbiedig was, de vlijm genade bood:
Maar of schoon Nero zag dat zij gevoelen toonde,
Bleef hij noch meer verhard dan vlijm vergif en dood.
En had het deze drie aan leven niet ontbroken,
Hij had zich ook op dood, vergif en vlijm gewroken.

woordspelingen, en al te kunstige tegenstellingen zijn nog maar al te dikwijls, bij onze hedendaagsche dichters, schoonheden, die, voor het eenvouwige, natuurlijke en edele, worden voorgezet: de een of ander mijner lezeren zal

zich wel een voorbeeld kunnen te binnen brengen! -

DULLAART is, dunkt mij, niet gelukkiger, dan in ernstige gedichten; deze zijn de toon, waarop zijn ziel gestemd is. In zijne navolgingen van David's gezangen, heeft hij schoonheden, die zeer groot zijn. - Wij hebben in onze taal, nog maar weinig, van de, zoogenaamde, *stigtelijke poëzij*, die *waarlijk* goed is. Ik spreek niet van het zedelijk goed, in deze stukken; - of van het goede oogmerk des schrijvers: - dan zouden wij bundels genoeg kunnen aanvoeren: -*kleine* - en *groote Harpjes, Sion's Halleluja's* - en meer anderen; doch, die al doorgaands het meest geschikt zijn, voor een' godsdienst, wiens grootste eisschen - een slapend verstand - en een gekluisterde rede, zijn!

VOET, de verdienstelijke VOET, is een man, die, onder de hedendaagsche dichters, in het vak der stichtelijke poëzij, mogelijk wel den eersten rang bekleedt. Zijne gezangen hebben veel voedzel voor godvrugtige harten; schoon 't misschien beter geweest ware, zoo hij zijne aanspelingen, op den Joodschen godsdienst, wat meer hadt agtergelaten. Hij schreef voor Christenen - voor Christenen, in 't ge-

meen; en kon VOET wel vooronderstellen, dat alle - dat de meeste Christenen, kundigheden genoeg hadden, van een' Godsdienst, die hun, wat de plegtigheden betreft, niet regtstreeks aangaat. Van het overdrevene, in dit soort van gedichten, zijn ook wel voorbeelden voorhanden - zij hebben veel overeenkomst met de schilderijen der Chineesen. -

Wanneer zal het gelukkig *genie* eens geboren worden, dat ons, *gezangen voor den godsdienst*, leveren zal? - Gezangen, waardig aan den Godsdienst? - Gezangen voor allen? - ô! Gij! wie gij ook wezen moogt - 't zij gij nog in de gedagten van God sluimert! - 't zij gij reeds, van den schoot uwer moeder, de schoone natuur, vrolijk, aanlagcht - gelukkige sterveling! welk een eer - welk een voldoening - zal het eens, voor u, zijn, den Godsdienst uwer medemenschen, door uwe liederen, te versterken! - wat is edeler dan de Godsdienst, in zijnen ganschen omvang! - Gelukkige dichter! hoe benijdenswaardig zal uw lot zijn! - -

DULLAART zoo als ik zeide, zou het gelukkigste geweest zijn, in stigtelijke gedichten; doch zijn beste, van dien aart, zijn navolgingen van DAVID's gezangen. - Jammer, dat

hij, in 't algemeen niet kiesch genoeg in zijne uitdrukkingen is, doch dit gebrek - is het gebrek van zijn eeuw! - Het zal onzen landgenooten niet onaangenaam zijn een proef van dezen dichter te geven; zij is, zoo het mij toeschijnt, op veele plaatsen, uitmuntend. *

* *Onder het afdrukken van dit blad, berigt mij een vriend, dat* DULLAART,*in het volgende dichtstuk, veel trekken heeft overgenomen, uit eene uitbreiding van denzelfden psalm, in het fransch.*

Dichtkundige uitbreiding over Koning Davids CIV^{de} Harpgezang.

ô Oppervorst van 't hemelrijk,
Wij weeten dat der Englen schaaren,
Uw lof, naar eisch, met hun muzijk
Alleen maar kunnen openbaaren;
Maar evenwel een zedig vier
Ontvonkt de geesten in onze aderen,
Om uw voorzigtig albestier
Met een geringer galm te naderen;
Een drift, die uit geen waan of ijdlen hoogmoed groeit,
Maar die, uit liefde tot uw liefde, eerbiedig vloeit.

Waar is de geest, die vatten kan
De wondren van uw wonder wezen?
Wat tafereelen zijn 'er van?
Of in wat boeken kan men 't leezen?
Gij vreest geen vreesselijke wet,
Die d'ondergang van alle menschen
Op 't sterflijk voorhoofd heeft gezet.
Geen tijd uw schoonheid kan verslensen.
De hemel is uw troon; uw staf de zon, wiens gloed
Uw kleedinge is; en de aarde een bank voor uwen voet.

Gij hebt de lucht met hemels vuur
Bezielt, waar in het oog kan weien,
Wanneer gij zingt in haar azuur
Gekleinsde tintelvonkjes spreien.
Gij schenkt het druipende kristal,
Bevrijd van de ongenâ der winden,
Den dageraat voor hemelval,
Wanneer ge uw gramschap in wilt binden;
Maar als 't weêrspannig volk uw toornesluize ontsluit,
Stort gij het, als een zee, op onze koppen uit.

De Zegepraal stapt moedig voor
Uw' wâgen, dien de winden trekken,
Waar diamanten, rijk van gloor,
De barrenende wielen dekken,
Die midden door de donderlucht,
Langs ongebaande spooren rollen,
Daar de Englen met een volle vlucht
Omzwindlen zonder suisebollen,
Belgzuchtig op de lucht, die op haar kristalijn
Hun Koning draagt, daar zij zijn hovelingen zijn.

Die geesten, als zij 's Vorsten hoôn
Op 's warelds hoornen willen wreeken,
Bedekken al het veld met doôn,
Die voor hun bliksemslagen streeken.
Wie ziet hun aanschijn zonder schrik,
En hun geduchten arm aan 't woeden?
Hun ijver is een oogenblik.
Zij straffen met hun scherpe roeden
Zo wel d'ontrouwen dienst van een betulband hoofd,
Als van een' akkerman die in zijn wijngaart slooft.

Maar zijn het de Englen dan alleen?
Die uwen toornegloed verkonden,
En brijz'len de onbesuisde leên
Van ons, die uwe wetten schonden?
ô Neen! het schittrend bliksemvier,
De dommelende donderslagen
Telt gij ook onder uw banier,
Daar Zefyr, om zijn deel te draagen,
In uw' gewijden krijg met felle buien ruist,
Zo wel als Aquilo, die op de golven bruist.

Maar 't is genoeg het recht gemeld
Uws toorns, zoo zwaar om neêr te zetten.
Nu eens den volke voorgestelt
Uw' weldaân en uw' liefdewetten.
Wat werdt op 't aardrijk vrugt gemaait,
Naar gij den oord der hemelkringen
Met starren rijklijk had bezaaid,
Die gij, haar Schepper, kunt bedwingen,
Om, als het middelpunt der hemelen, die gaan
Ontbloot van tegenwigt, voor altoos stil te staan.

De watren, als een mollig kleed
Gespreidt op al het aardrijk, ruischten
Met losse golven wijd en breed,
En om de hooge bergen bruischten:
Gij spraakt maar slechts een enkel woordt:
De zee deisde aanstonds in haar stranden.
Zoo ras uw' adem wordt gehoort
Vreest zij den vinger van uw' handen
In 't midden van haar schuim, haar gramschap en geweld,
Mits gij haar' woesten plas een scheitspaal hebt gesteld.

Straks scheen het onversaagt geslacht
Der bergen, uit het dal gebooren,
Als met eene onweêrstaanbre magt
De Maan in haaren loop te stooren.
De dalen stelden schatten voor,
Ten trots der heuvelen, die bloeien;
De Roos ontstak haar purpre gloor
En vreesde voor geen scherpe boeien;
Haar schoonheid door geen wet van dorenen gedoemt,
Beheerschte 't zoete rijk van 't aangenaam gebloemt.

Gij liet de bronnen langs een padt
Zeer heimlijk door de bergen vlieten,
Om zo den ligtvergangbren schat
Der bloemrijke akkers te begieten;
En, om onze afgematte leên
Op 't lieffelijkste in slaap te suissen,
Steeds langs den glibberigen steen
Haar kristallijn op de oevers bruisschen,
Daar 't visje flikkert met zijn zilvre huid in 't licht,
En blikt de goude zon in 't lichtrijk aangezigt.

In dit kristal vindt ijder dier,
Vermoeit van naar zijn gâ te draaven,
Een kostlijk middel om het vier
Van zijn aanmechtig hart te laaven.
Zien we in 't geboomt, dat de oevers boort,
Het pluimgedierte nederstrijken,
Wij worden reis op reis bekoort
Door 't mengelen van zijn muzijken,
Als de Echo op haar beurt zijn' toonen hadt gevat,
Die met ontleent geluid in deezen zangstrijd tradt.

Zien wij de hooge bergen aan:
Gij drenkt hun' lommerrijke toppen,
Waarom de wolken weemlen gaan,
Met verschen daauw of regendroppen.
Des morgens als der starren roem
Zo schoon in 't Oosten aan komt brallen,
Laat gij op ieder blad en bloem
Gesmolten diamantjes vallen.
Dan bromt de nijvre zwarm der bijtjes met een vlugt,
En puurt den honing uit die traantjes van de lucht.

Wanneer 'er zo veel gloed als licht
Uit 't oog straalt van den Vorst der tijden,
Die in den Kreeft zijn wooning sticht,
Waar in hij op zijn kar komt rijden;
En als de bloemhof schade lijdt;
De groene beemden bruin verbranden;
De boom zijn doove loof versmijt,
Ziet gij op onze dorre landen,
En stort een voedzaam vocht uit 's hemels boezem neêr,
Dat geeft den bladen glans, en 't veld zijn glorij weer.

Nu streelt ons d'aard door zeen van goud,
Met dubbele oegsten overlaaden,
Die gij ververscht en onderhoudt
Om onzen honger te verzaaden.
Hier bukt de blonde korenaar,
En kost den boer meer zweet als traanen.
(Gezegende arbeid valt niet zwaar.)
Ginds staan de groene olijvelaanen,
En zijpelen van vet, daar ze in haar somber groen
Wel best het heilzaam sap der duiven rijpen doen.

ô God! wat 's uw mildaadigheid
Een voedstermoer voor vee en menschen,
Als gij hun armoê spijs bereid
En hun verschaft het geen zij wenschen!
De wijn, wanneer zij kwijnen gaan,
Kan 't zwoegend hart weêr adem geeven,
En biedt de ziel verkwikkinge aan.
Door uwe zorge wordt hun leeven
En zwakke spieren weêr met nieuwe jeugd verstaalt,
Die op de kaaken speelt en in het aanschijn praalt.

Uw oppervorstelijke hand
Wrong cedren, die de winden beuken,
Gelijk een groenen tulleband
Om Libans hooge kruin, vol kreuken.
Gij druipt op hun onsterflijk loof
Met verschen daauw, en geeft hun sierte
Bij beurt den winden tot een roof:
En voor het ligtste pluimgedierte
Hebt gij, tot een bewijs van uw zorgvuldigheid,
In 't lommer van hun loof de nestjes toebereid.

De hinden, hittig nagespoort,
Geeft gij zelfs toevlucht om te schuilen
Daar 't ijs de spitse bergen boort,
Waarom de snuggre honden huilen.
Gij brengt de bloode haazen tot
Hun leger, waar zij in vernachten;
En drijft den beer in 't woeste grot.
Zij moeten, alle, uw' zorgen achten.
En gij zijt niet min groot wanneer gij hen bestiert,
Dan als uw magtige arm de hemelkringen zwiert.

De Zon, die zich met straalen hult,
Waar voor alle andre glanssen zwichten,
Werd, toen zij de aarde eerst hadt verguld,
Gekroond als Koningin der lichten.
Gij, die haar krachten vruchtbaar maakt,
Woudt haar met zoo veel glans verrijken:
Dies zij om u in liefde blaakt:
Gij stiert haar naadren en haar wijken:
En 't is u te geval dat zij in 't zoute nat
Haar gloênde vlammen dooft en daaglijks weêr hervat.

De Maan, vol wisselvalligheên,
Die tusschen duizend zilvre ronden
Berijd een kar van elpenbeen,
En jaagt van ebbe en vloed de stonden,
Betwist, zoo 't schijnt haar heerlijkheid.
Uw wijsheid tekent haar de tijden:
Heur troon, met starren ingeleid,
Geeft ons, wanneer zij op komt rijden,
Een aangenaame schim van d'arbeidzaamen Dag,
Ten spijte van den Nacht, die 't licht niet velen mag.

Dan brult de jonge leeuw ten disch
En tragt zijn balg met bloed te voeden:
Want deeze lichte duisternis
Is doodsch gelijk zijn doodlijk woeden.
De Luipaard, Tijger, en de Beer
Reikhalzen mede naar uw zorgen:
Gij geeft (wat is uw goedheid teêr!)
Hun versche prooien voor den morgen.
Of schoon uw vriendlijkheid hun wreedheid wat belet,
Noch schaft gij bloedig aas op 't doodelijk banket.

Zo ras de Dagstar uit de poort
Van 't Oost de schaduwen gaat jaagen
Moet dat verwoed geslachte voort
Zijn' roof in sombre grotten draagen.
De mensch, die dan den dag begroet,
Laat noode 't klamme leger slippen,
En werkt in voor- en tegenspoed.
Nu denkt de Stierman aan de klippen;
De Visscher aan zijn net; de Koopman om zijn geld;
De Herder aan het vee, en de Akkerman op 't veld.

Dus zien we uwe onnaspeurbre magt
En uwe mildheid, Heer der Heeren.
Gij schiept het alles door uw kracht.
Uwe oogen moeten 't al regeeren.
De Hemel, 't Water, Lucht en Aard
Verkondigen voor ieders oogen
Uw hooge wijsheid ongepaart:
Die kan verneedren en verhoogen:
Die brengt de schepselen in rust, gedwee en stil,
En wapent hen wanneer zij oorlog voeren wil.

Gij schiept de Zee, waarin het schip
Vindt vrijen doortogt voor zijn zeilen,
Ondanks de barre en scherpe klip;
En leert den mensch de starren peilen.
Gij schiept, deeze Alheid tot een praal
Een vak, voor allerhande dieren.
Voor hun, die in zijn waterzaal
Of langs zijn leevend marmer zwieren,
Hebt gij den Walvisch als een oppervorst gekroond,
Die op der golven rugge een gansche rots vertoont.

Gij schaft hun in den afgrond spijs,
En wilt niet van uw oor verjaagen
De beesten, die, met heesch gekrijs,
Om een gelijke weldaad vraagen.
Hun stem versmoort niet in de lucht.
Gij stilt door uwe milde handen,
Vol overvloed, hun bang gezucht
Wanneer de dorre gronden branden.
En wierden zij niet door uw gunstig oor beheert,
Zij waaren tot een niet of warrelklomp verkeert.

Maar als ge, uw wraaklust ten geval,
Ontsluit des afgronds wijde sluizen,
En stort een zundvloed in ons dal,
Die wegspoelt vruchten, vee en huizen,
Kan slechts een oogenblik, een woord,
Naa dees gerechte straf, de wolken
Weêr drijven in de waterpoort,
En de aarde weer op nieuws bevolken:
Want als gij uwen wrok en gramschap temmen wilt,
Wordt d'uitgedreeven wind en norsse zee gestilt.

Dat eeuwig uwen naam zo rijk
Gelooft zij in het koor der Engelen,
Die onder 't hemelsche muzyk
't Muzijk van hunne zangen mengelen:
En wij met eene zorg, vol zucht,
Zoo lang wij hier op aard verkeeren,
Onze oogen opslaan naar de lucht;
Uw wezen uit uw' werken leeren;
Ja dat deeze Alheid fluks een enkle tempel word',
Daar de een' tot 's anders trots gebeden voor u stort.

Uw' liefde is ons een steun en staf:
Maar als wij uwen naam verachten
Verbrijzelt ons uw hand tot kaf.
Uw gramschap prikkelt uwe krachten.
Een eenige oorzaak is genoeg
Om de aarde en al haare ingewanden
Te slingren op een andren boeg:
Dan doet ge uw' fellen bliksem branden:
Uw donder daveren, dan dreunt de vaste kruin
Van 't rookende gebergt': dan storten steên tot puin.

Wel aan! 'k geeve u mijn trouw te pand'.
'k Zal, om mijn liefde te vernoegen,
Het vingerspel van mijne hand
Aan 't maatlied van mijn stem steeds voegen.
Ontfang, ontfang dit laag gedicht.
Ai! laat het d'Englenreien hooren.
Och! dat het slechts mijn broeder sticht'!
En komt mijn lied een mensch ter ooren,
Die mijn gering verstand en geest versmaaden wil,
Hij sla zijne oogen op mijn' ijver, en zwijg' stil.

Indien het u, ô God! behaag'
Die naar de stem van 't hart wilt hooren,
Dat ik zo hoog een zangstof waag',
Zal ik noch eens de ruime kooren
Van uw' gewijden tempel gansch
Vervullen met een' galm van stemmen,
Die juichende van trans in trans,
Op heilige offerluchten zwemmen.
Loof dan, mijn ziele, loof den Heer met heilgeschal,
En prijs zijn' grooten naam altoos en overal.

[Tweede stukje.]

Mijne Heeren!

Met veel genoegen las ik het eerste stukje van uwen poëtischen spectator. Daar ik zelf meer of min digter ben, en ook het theoretisch gedeelte der dichtkunst eenigzins heb doorgelopen, heb ik dikwijls verlangd naar een soortgelijk werk; ik heb zelfs wel eens het voornemen gehad, om een dergelijk geschrift aantevangen; maar het ontbrak mij aan medegenooten; en mijne bezigheden zijn te veelvuldig om het alleen te ondernemen; deswegen verblijdde ik mij, dat gijlieden mij zijt voorgekomen; en uw plan behaagt mij volkomen; maar gij zult er uw werk aan vinden. Alle uitkomende stukken dunkt mij, moeten uwe aandagt naar zig trekken; op dat daar uit de Natie zie, hoedanig de tegenwoordige staat onzer dicht-

kunst zij, en in welken rang, men de dichters die thands leven en werken, of die zig beginnen te vertoonen, plaatsen moet. Gij zult uw tijd moeten besteden in de rijmelaars als rijmelaars te doen kennen, om, was het mogelijk, hen te doen zwijgen; ten minsten hun te beletten van de ware dichters te overschreeuwen. De ware dichters moet gij hunne zwakke zijde zo wel doen kennen, als hun den verdienden lof toezwaaien, en dit alles met kunde, oordeel en onpartijdigheid. Dichters van vorige jaren wenschte ik ook wel in het regte daglicht gesteld; hunne gebreken, hunne schoonheden, hunne stijl, hunne manier aangewezen en zo hunne wezenlijke waarde aangetoond te zien, op dat men eens besliste, hoe ver Nederland het in de poëzij waarlijk gebragt heeft. Hoe verkeerd, hoe oppervlakkig, is daarom dikwijls geoordeeld; over *Voet*, bij voorbeeld, dien ik ook bewondere en in zijn leven gekend en bemind heb, was eene geheele verhandeling te schrijven, waarin veel gewigtigs kan gezegd worden. Zo ook over *Feitama, de Bosch, Rotgans, de Marre, Pater, van Winter, van Merken* en veele anderen. Zeker iemand vroeg mij onlangs om een lijst van Nederlandsche dichters, welke waardig

ware in eene kiesche boekerij geplaatst te worden; - geen lijst van namen, slechts eischte hij, maar eene oordeelkundige lijst, waarin de onderscheidene verdiensten van elk, en de heerschende gebreken aangetoond en met voorbeelden bevestigd worden? Mij dunkt zulk eene lijst optegeven was ook uw werk, niet op eens, maar van tijd tot tijd; en zou het niet op deze wijze kunnen geschieden? dat gij in elk stukje van uw spectator eenige bladen voegde, waarin een of meer bekende dichters van *Hooft* af ontleed, en bekend gemaakt wierd; en dat in de overige bladen, de op nieuw uitgekomen stukken beoordeeld werden. Zijt gij te weinig in getal, zoekt hulp, ik wil ook wel eens het een of ander stukje opstellen, en u toezenden; bijaldien ik weet dat zulks niet onaangenaam of overtollig zoude zijn; want zeker, als men te veel werks moet afdoen, geraakt men ten agteren, of werkt oppervlakkig. Laat dit uw lot niet wezen, en zodanig echter zou het noodzakelijk moeten worden, als u de taak te omslagtig wordt.

Laat mij toe dat ik u tot eene proeve van mijne denkwijze, mijne gedagten over de dichtstukjes in het eerste stukjen van de *Proeven voor het verstand, den smaak en het hart* mededeele.

Gij kent het boeksken: het is te Utrecht in den jaare 1784. bij *J.M. van Vloten* uitgegeven. Ik meen de schrijvers, ten minste sommigen van hun te kennen.

In het eerste dichtstukje dat het opschrift heeft *na eene herstelling*, leest men:

Gelijk het tedre bloemtje
Zich voor de winden neerbuigt
En 't hartje weerloos kwijnt
Zo boog mijn jonge leven
Voor éénen wenk der Godheid
Zich neder over 't graf,

Het bijgevoegde *en 't hartje weerloos kwijnt*, komt mij voor een stopregel te zijn, - mijn bewijs is, dat als men het er uitlaat, de gedagte in eenvoudige natuurlijkheid wint; daar het nu de gedagte ingewikkeld en duister maakt. Wil men deze regel verbeteren, men stelle er voor: *en siddert op zijn stoel*.

Het derde couplet heeft een soortgelijke regel.

- De God des levens
Zag neder op de waereld

Was dit niet genoeg? moest er de dichteres nog bijvoegen: *doorliep het gandsche ruim*. Was het niet genoegsaam dat God op de waereld nederzag, om het gevaar waarin de dichteres zig bevind optemerken? Het *smekend traantje*

bevalt mij ook niet: het diminutivum doet hier of geene of eene verkeerde uitwerking; waarom niet eenvoudig gezegd:

Daar zag hij ook mijn leger
Mijn tranen en gebeden of: Hij zag mijn stille tranen;
En sloot mijn gapend graf.

Wat het laatste couplet aangaat, de voorstelling daarin is al te afgebroken om duidelijk te zijn.

En nu, ach! nú mijn Schepper!
Hoe billijk was een offer!
Maar, ach! mijn zondig hart!...
Mijn Jesus! mijn Verlosser!
Slechts éénen droppel zoenbloeds,
En - alles is volbracht!! -

Dit kan men zonder de woorden eenigzints te verdraaiën, zeer wel zo verklaren, als of er stond: nu moest ik mijne dankbaarheid betoonen, maar mijn hart is bedorven, Jesus heeft geleden, en dus behoeve ik niets te verrigten, dat is; ook niet eens dankbaar te zijn. - Ik weet wel dat de dichteres het zo niet gemeend heeft, en datze louter heeft willen zeggen. Mijne dankbaarheid is zo bezoedeld en gebrekkig, dat ik de gerechtigheid van Christus noodig heb; maar zij zegt het echter niet: - een bewijs hoe moeilijk het is afgebroken te schrijven en teffens te zorgen dat

onze voorstelling niet verkeerd kan uitgelegt worden. Over het geheel is dit stukje vol gevoel, bevallig en treffend.

Het volgende dichtstukje heeft het opschrift:

De stormwind.

Ode.

Wat is het plan, het hoofddenkbeeld? Dit: Het is nog stil, maar van verre hoore ik den wind: hij komt, en doet zijne uitwerkingen gevoelen; zo zal het ook zijn in den jongsten dag, er is eenige gelijkheid tusschen den aannaderenden stormwind en de komst van God om dooden optewekken. - Hemel, aarde, Engelen worden aangemaand als tot hun werk; en het slot is: dat de dooden leven zullen.

Of men zulk eene opgegevene gelijkheid, waarin hier en daar een treffend gezegde voorkomt, doch waarin eigenlijk de éénheid ontbreekt; *eene Ode* noemen kan; twijfele ik. Het is een stuk van een Ode, niet meer nog als een fragment. De dichter had het kunnen gebruiken hier of daar, of het voltooien en dan uitgeven. Maar ik heb wel eens meer opgemerkt in jonge dichters dat zij deze of geene treffende regels, waarin één voornaam denkbeeld wordt voorgesteld, bij elkander hebben,

er een *tijtel* voorzetten, zonder regt te onderzoeken, of het dichtstuk afgewerkt zij en de tijtel voldoe aan den inhoud: dit stukje ten minsten is dunkt mij van dien aart. Het zijn enkele, losse gedagten over de toekomende opstanding, bij gelegenheid van een stormwind, ontsproten uit eenige opgemerkte gelijkheden - maar nu de voorstelling zelven.

De stormwind nadert. - 'k Hoor hem in 't oosten reeds
Hier is nog stilte. -

Behalven dat onze meeste stormen uit het Noord of Zuidwesten komen, zo gebeurt het alleen bij eene sterke donderbui, dat men den storm van verre hoort aankomen, terwijl het nog stilte is waar men staat - maar hier is geen blijk van eene donderbui, dus is dat begin wat onnatuurlijk of gedrongen.

In het tweede couplet leeze ik:

De vlakte siddert. -

Hoe dit mogelijk is zonder aardbeving begrijpe ik niet: ik kan het mij volstrekt niet verbeelden; zo min als de algemeene voorstelling

't Aardrijk eerbiedigt hem. - (den stormwind)

Schoon intusschen is deze voorstelling van den wind.

Daar treedt hij vorstlijk en doet de eiken
Achter zich langsaam en dankbaar rijzen.

Dit is natuur; maar de laatste regels wederom begrijpe ik niet: de dichter had gezegd in het derde couplet:

Zo zal (namelijk gelijk ik gezegd heb van den wind) *in 's waerelds rustenden avondstond*
Mijn God verschijnen over het dooden rijk
Hij zal, in almachtvollen stormwind
Donderend wandelen door de schepping.

en daar op had hij deze opwekking aan hemel, aarde en engelen laten volgen.

Ontrolt u dan, gij plechtige hemelen!

Hier mag ik vragen, wat moeten de hemelen doen als zij zig ontrollen? de Bijbel leert ons dat de hemelen zullen opgerold worden als een oud, afgedragen kleed, dat niet meer van gebruik zal zijn, maar dit komt hier in 't geheel niet te pas, want op het tijdstip waar van de dichter spreekt, waaren de hemelen nog niet opgerolt, en wat wil het dan zeggen *ontrolt u*: best verklaart of verandert men het door of in *ontsluit u*, namelijk om de verrezene gelovigen te ontvangen.

Maar nu verder

Ontrolt u dan, gij plechtige hemelen
Gij aarde siddert! - looft hem, ô Englen!
Dan zal de onsterflijkheid verrijzen
Achter hem zullen de dooden leven!! -

De derde regel is mij geheel onverstaan-

baar; het is echter een speling of zakelijke weerklank op deze twee regels van het tweede couplet:

Daar treedt hij vorstlijk, en doet de eiken
Achter zich langsaam en dankbaar rijzen.

Maar wat is in de straks gemelde regels de *onsterflijkheid*, en wel de onsterflijkheid*die verrijzen zal*, en agter welke de *dooden verryzen zullen*, even als de eiken agter den stormwind hunne kruinen opheffen. Dit beeld kan ik mij niet voorstellen; het verwekt bij mij in 't geheel geene denkbeelden. - Er moest wat de zin betreft, staan: dan, als Gods almagt over de aarde zweeft, zullen agter dezelve de graven zig openen en de dooden verrijzen.

Wat nu de verzificatie aangaat: het alcaricum is voor onze taal en prosodie vrij wel geschikt, dan daar het zig alleen door de cadans moet staande houden, terwijl het de hulp van het rijm mist, zo vordert men met regt veel kieschheid met opzigt tot de lang- en kortheid der lettergreepen; en misprijst met alle reden, zodanige voeten, in welke dezelve niet genoegsaam is in agt genomen; als bij voorbeeld in dezen regel van het tweede couplet:

Daar treedt| hij vorst|lijk en |doet de |eiken

Alwaar verscheiden Sijlben verkeerd geplaatst zijn, het welk de melodie wegneemt: zo was ook in de tweede regel van het eerste couplet

Hier is nog stilte.

De nadruk van den zin valt op *hier*, en die van de voet op *is*.

Het volgend stukje is getijteld DE HELD, het bestaat uit zestien regels, waar van elk eene gelijkheid opgeeft, de zeventiende regel is eene vraag wie dit onderwerp is; en de laatste antwoordt dat het een held is, trouwens dit wist men uit den titel reeds. Men ziet uit het aanvoeren van gelijkheden, dat het vernuftige eigenlijk het hoofdkenmerk is van dit stukje: laat ons zien of de gelijkheden wel getroffen zijn.

Zijn rollend oog ziet als de zon

Wel, hoe ziet het dan? zo vuurig.... goed, maar wat doet er dan het woord *rollend* bij? *Ephitheta* kunnen niet kiesch genoeg worden uitgezogt:

Hij ligt gelijk een stille zee *
Hij stapt gelijk een hoge storm,
Hij valt gelijk een trotsch palleis.

Deze drie gelijkheden komen mij voor niet

* *Ik geloof, dat de dichter heeft willen zeggen, dat de* Held, *in rust zijnde, even zoo gelaaten, zoo zagt, zoo gerust is, als een stille zee; en zeker, het beschouwen van eene, door geen wind ontroerde zee, geeft ons een denkbeeld van rust en kalmte dat misschien dieper indruk op ons maakt dan eenig ander tooneel in de natuur, om dat wij mogelijk op dat oogenblik een flaauwe en duistere vergelijking maken tusschen een woeste en hooggolvende zee, en tusschen die ontzaglijke uitgestrektheid van water, waarop wij thans geen rimpel zien. Voor het overige drukt het denkbeeld* van liggen *een gemaklijke, onagtzame, rust uit. Het* stappen als een hoge storm, *begrijp ik ook niet. Het* vallen *van het* trotsch palleis, *zou er, dunkt mij doorkonnen; het valt zeker zoo gemaklijk niet, doch het kon vallen; het kon*, bij voorbeeld *omver geschoten worden, en dan zal zijn val zeker trotsch zijn; zoo beschouwd, is de vergelijking zoo kwaad niet.*

natuurlijk en duister te zijn. *Hij ligt*, ik betuig ter goeder trouwe niet te bevatten wat dit zeggen wil. - Is het? *de held is gelaten, altoos tegenwoordig van geest, gelijk een door geen golven ontstelde zee*, dan is het denkbeeld goed, maar de uitdrukking onbestemd. Zo is ook het *stappen* als de *hoge storm;* en men ziet zelden *trotsche paleizen* zo maar omver vallen, deze laatste gelijkheid is al te ver gezogt.

In moed verplettert hij de rots.

Daar mangelt ook wat: als een rots te staan is een gewoon gezegde van een held; maar *een rots te verpletteren*, is dat in de natuur

mogelijk? en eindelijk, wanneer de dichter zegt:

In wijsheid zweeft hij de englen na.

Dan wordt er eigenlijk niet beslist, hoe ver hij noch agter is; *op zijde zweeven* zegt men, maar *nazweeven* is een zeer dubbelzinnige uitdrukking.

Voor het overige verraadt ook dit stukje den dichter, er zijn natuurlijke trekken, wel getroffen gelijkheden in. Het volgende

Aan een schilder.

Is een rijmloos onregelmatig vers: een moeilijk metrum, schoon het al den schijn van gemaklijkheid heeft. - Was het niet noodig mijn Heeren, hier over eenige regels vasttestellen, opdat men geen gelegenheid geve, om de gebonden stijl slechts te doen bestaan in eenige woorden naar een zeker aantal van Sijlben in regels te brengen, en dan onder elkander te schrijven. In dit stukje is egter veel melodie; het is de uitdrukking van een vertorend minnaar, wiens meisje door een armhartig schilder, zeer afschuwlijk geschilderd was.

De twee volgende, *de verloren* en *gevonde vreugde* zijn anacreontisch - en vol tedere

fijne en naive trekken. Zij moeten de beminnaars van deze soort van poëzij zekerlijk behagen: hier en daar egter treft men er eene dubbelzinnigheid in, die veel, en niet ten onregte, te veel heeft van het wulpsche.

Eindelijk, de twee laatste stukjes *in een album*, en *de dichter aan zijne vrienden*, zijn van weinig waarde. Het eerste heeft een punt in deze regels.

> *ô Schilders! weest toch* Schilders!
> *En maakt op uw tafreelen*
> *Geen* misdruk *van de schepping*.

En dit punt is het eigenlijk, dat in dit stukje het treffende moet uitmaken: en het laatste heeft naar mijn oordeel weinig belangrijks in zig. De dichtkundige waereld zou er niets bij verlooren hebben, bijaldien zij dit stukje nimmer gekregen had; dan het is niet zelden het lot van zulke verzamelingetjes als deze Proeve is, dat elk der medeschrijvers zijne portefeuille uitschudt, en dat er daar door dikwijls stukjes ingelascht worden, welke de maker nergens beter wist te plaatsen, en egter gaarne gedrukt zag.

Zie daar mijne Heeren! eene proeve van mijne wijze van recenseeren. Ik heb dezel-

ve in eenige ledige oogenblikken ontworpen, en biede ze aan uwen kieschen smaak aan. Wilt gij 'er gebruik van maken, het staat u vrij, en zo niet, ik ben er volkomen mede te vrede: een volgend stukje van uwen spectator zal daaromtrent berigt geven. Hier op wagtende, noeme ik mij

Uwen kunstgenoot
... N.
... *T*. 15 *Febr*. 1785.

Aan den schrijver van den voorgaanden brief.

Mijn Heer!

Uw vriendelijke brief was ons even eens, als de ontmoeting van een' landgenoot, in een vreemd gewest: ons lot is tot nog toe niet zeer gunstig geweest; over het algemeen beschouwt ons de Poëtische waereld met een soort van beledigend medelijden; men ziet ons - haalt de schouders op, en - draait zich om! Anderen, wier geest dezen top van zwijgende grootmoedigheid niet bereiken kan, zijn van gedagten, dat wij eigenlijk niets minder doen, dan den goeden smaak verwoesten. Sommigen meenen, dat de goede smaak, in ons Vaderland, reeds dien wasdom heeft, dien hij, bij mogelijkheid, verkrijgen kan. Welke uitmuntende stukken hebben wij niet! zeggen zij; en ondertusschen zullen zij u dingen laaten zien, die volmaakte voorbeelden zijn, om te vertoonen, wat de goede smaak *niet is*. - Waarlijk, mijn Heer!

is het geen kwelling der ziele, om, aan een genootschap van menschen, bij voorbeeld, *te moeten bewijzen*, dat de voordbrengzels van een' RUBBENS, waarlijk *schilderijen* zijn; terwijl deze menschen hunne *uithangborden* en *afgezette printjes*, als de bestmogelijke voordbrengzels der schilderkunst blijven beschouwen! -

Wij hebben onder onze, thans leevende, dichters, zeker mannen van veel *Genie:* maar zou het wel verdienste voor eenen grooten boukundigen zijn, zoo hij alle zijne bekwaamheden slegts gebruikte, om kaartenhuisjes te maken? - De gedrogtelijke fabelhistorie is thans door onze dichters afgekeurd, en in een hoek geplaatst. Onze eerstäankomende dichters speelen 'er zo wat meê, zeker om dat er niets aan te bederven is; en het *legio* der bruiloftsrijmers vindt er den grond van zijn bestaan in. Deze afschaffing is ongetwyffeld een triomph voor den goeden smaak; maar hoe veele triomphen moeten hier nog bij komen, eer de goede smaak onder ons, zegepraalend, kan omgevoerd worden! Men moet waarlijk lagchen, wanneer men, uit onze oude dichters, plaatsen ziet aanvoeren, die *modellen* voor het tedere,

naive en schoone moeten zijn; en die, ongelukkig, zo al niet geheel valsch vernuft - ten minste genoegzaam niets anders zijn, dan vergezogte, onkiesche gedagten en draaien. Ik heb allen eerbied voor onze oude dichters; HOOFD enVONDEL zijn waarlijk groote mannen; doch sommige *Cabaalen* in ons land, leeven er even eens mede, als de geestelijken van een zekere kerk met de heiligen; door hen zeer groot te willen maken, maken zij hen belagchelijk. Zulk een handelwijze kan niet wel anders, dan een' nadeeligen indruk hebben, op den aankomenden dichter; de vooroordeelen, die wij in onze jeugd ontvangen, worden zeer zelden, in rijperen ouderdom beteugeld - en het is nog zeldzaamer, dat zij dan geheel uitgeroeid worden. 't Is alleen, aan weinige zielen, gegeven, zich boven alles te verheffen.

Ik wenschte dat onze dichters wat meer, uit hunne eigene oogen, leerden zien; dan zouden wij ongetwijfeld, in allen opzigte, betere stukken van hen te wagten hebben. -

Hoe veele dichters zijn 'er ook niet, die hunnen smaak vormen, naar tweede en derde Copijen, die, zeer gebrekkig, naar onze

oude dichters, zijn afgeteekend! Veelen kennen HOOFD en VONDEL niet, dan bij naam, en evenwel zeggen zij, met eene groote deftigheid, dat deze mannen onnavolgbaar zijn!

Onder de duizenden van prijsvraagen, die thans, in ons Vaderland, uitgeschreeven worden, zou deeze mogelijk geen der minsten zijn: WELKE ZIJN DE REDENEN, DAT ZOO WEINIGE ORIGINEELE DICHTERS ZICH ONDER ONS VERTOONEN? - EN WELKE ZOUDEN DE BESTE MIDDELEN ZIJN, OM DEZE BELETSELEN WEGTENEMEN? ?

Maar - ik dwaal van het spoor! Het voornemen was alleen u, voor de blijken uwer toegenegenheid te danken, en mijn brief begint wel wat naar eene verhandeling te gelijken.

Gij zult ons zeer verpligten, mijn Heer! als wij, nu en dan, iets van uwe hand mogen ontvangen; niet alleen wij - maar dat gedeelte der poëtische waereld, dat onzen arbeid, met genoegen, ontvangt, zal zeer aan u verpligt zijn. Daar gij uwen aandagt, over het eerste stukje der *Proeven voor het verstand &c*. hebt laaten gaan, durven wij, zon-

deronbescheiden te zijn, hetzelfde, met opzicht tot het tweede stukje van u verwagten. Wij hebben de vrijheid genomen, om, bij een uwer aanmerkingen een *noot* te voegen, die u misschien de gedagte des dichters ook wat nader zal doen beschouwen. - VOET, zoo als gij zegt, mijn Heer! hebt gij gekend, dus zoudt gij beter, dan een van ons, geschikt zijn, om een proeve over zijn *Genie* en zijne schriften, den waereld mede te deelen.

Alles, wat gij zult gelieven bijtedraafen, mijn Heer, zal ons aangenaam zijn; zoo gij u, op de eene of andere wijze, nader aan ons bekend wilt maken, dit zal ons ook zeer tot genoegen zijn: onze taak is zeker zeer uitgebreid: en wie is de gelukkige man, die het tot zijne eenige bezigheid kan rekenen, *den smaak zijns Vaderlands te helpen hervormen*.

Wij hopen eerlang blijken te hebben, dat deze bijdraagen de eenige niet zijn, die wij van uwe hand te wagten hebben!

Uit naam van ons gezelschap.

Proeve van slaapdichten, door *O.C.F. Hoffham*.

Te Amsteldam, by *Pieter Johannes Uylenbroek*, 1784.

Verscheiden dichters, van alle tijden, hebben zich toegelegt, om de liefde en den wijn te bezingen; doch, voor zoo veel mij bekend is, heeft nog nimmer de slaap een' dichter gevonden, die hem zo eene groote reeks van gedichten heeft toegezongen, als de Heer HOFFHAM gedaan heeft. Het plan is waarlijk luimig; doch, het is niet wel mogelijk, ZOO veele stukjes agter elkander, op het zelfde onderwerp, te geven, die allen even *interessant* zijn; er moet noodzaaklijk eene ééntoonigheid in heerschen, die ons vermoeit, en minder gevoelig maakt voor de schoone trekken, die nu en dan voorkomen. Alle de stukjes in deze verzameling, zijn rijmloos, veelen hebben zeer veel melodie, doch dit hebben ze niet allen; sommige vaarzen hebben eene hardheid, die de lezing moeilijk

maakt. De *manier* des dichters is meest die van *Anacreon* en *Horatius*, naar welken hij verscheiden *parodiën* gemaakt heeft; een der schoonste en luimigste is; *De parodie van Horatius derden lierzang des vierden boek;*

Aan Hypnus.

Wien gij, ô Hypnus! bij zijn geboort'
Met een vrindelijk oog éénmaal hebt toegelonkt,
Die verkrijgt nooit den gouden prijs
Van het Scolpisch legaat. Nimmer doorwaakt hij, bij
Epiktetus wijsgeerge lamp,
Eenzaam d'aakligen nacht. Nimmer, ja minder nog,
Zal hij de kostbaare ruststonden
Raatlend uitroepen, of steeken de wagttrompet
Van des torens verheven trans.
Maar de schaduw des wouds, 't ruischen des watervals,
Sust hem minzaam in zachten slaap,
Stort hem godlijke kunst, Lesbijsche vaerzen in!
De edele Ystad, vorstin der steên,
Neemt mij op in den rei haarer aartsdichteren;
En de giftige tand der nijd
Waagt zich niet aan mijn' roem. Hypnus! verheven God!
Die de lier mij in handen gaaft,
En het streelend gezang haar in de snaaren bliest;
Dit, dit alles is uw geschenk!
Dat Merkurius lier Argus insluimerde;
Dat de menigte alom op mij,
Als op Nederlands slaapdichter, met vingren wijst;
Dat mij Neêrland gulhartig mint,
(Zo het waarlijk mij mint) dit, dit is uw geschenk!

De ernstige en staatige gang der vaerzen brengt veel toe, om het luimige der gedagten te vergrooten. Luim te hebben, en luim te konnen voelen, is, zo als iemand zegt, een gave Gods; en zeker, niet iedere lezer - niet iedere *poëtische* lezer zelfs; is geschikt, om over de vernuftige voordbrengzels van den luim te oordeelen. Wij hebben onder onze vaderlandsche, luimige, voordbrengzels, nog zeer weinige stukken, die niet door laffe en dubbelzinnige trekken en woorden ontsierd zijn. HUIGENS heeft onder zijne puntdichten er zeer veelen, die waarlijk luimig zijn - maar hoe veelen ook, die niets anders zijn, dan laffe woordspelingen, en gezogte draaiën? FOCQUENBROCH, zoo hij zich beschaafd hadt, zou zeker, in dit vak, met veel roem, hebben kunnen arbeiden; getuigen zijn sommige stukken, uit zijne gedichten. Ik heb hem thans niet bij de hand, om er voorbeelden van afteschrijven.RUSTINGH kan naauwlijks, om zijne morssigheid, genoemd worden; dat hij luim hadt; is zeker - maar hoe laag! hoe onbeschaaft! hoe vernederend voor het vernuft! Had WEYERMAN een grooter en edeler ziel gehadt, ik twijfel niet, of de *producten*

van zijnen geest zouden ook voortreflijker geweest zijn [*].

Over het geheel zijn de gedagten, in deze verzameling, kiesch. Hier en daar komt een stukje voor, dat van weinig waarde is, bij

* *De invloed van het zedelijk karakter van den kunstenaar, op zijn* genie *en de voordbrengzels van het zelve is grooter dan men doorgaans denkt. De algemeene dwaaling, dat de grootste schilders doorgaans de losbandigste menschen geweest zijn, heeft reeds veel kwaads gedaan; jonge schilders, die geen* genie *genoeg hadden, om waarlijk groot te worden in de kunst, vormden zich naar de schandelijke* anecdoten, *die men hun van groote meesters verteld hadt, en werden - ligtmissen! - stel twee schilders, die dezelfde maate van* genie *bezitten, doch, waar van de eene een slegt zedelijk karakter heeft, en de ander eene voortreflijke, edele en groote ziel: - wie zal de grootste kunstenaar zijn? wie het groote, het edele en waare der natuur best uitdrukken? De braave man werkt vrij: zijn geweten behoeft niet te siddren, wanneer zijn vernuft den losbandigen, den slegten man moet afmaalen; zijn eigen ziel is, als 't ware, het* model *waar naar hij een Ideaal van hemelsche onschuld, en bovenmenschelijke schoonheid schept. Dat er groote kunstenaars geweest zijn, die een slegt zedelijk karakter hadden, is zeker; - maar dat zij grooter zouden geweest zijn, indien hun karakter beter geweest ware - dit is ook zeker! - Doch deze* noot*is de plaats niet, om dit te betoogen*.

voorbeeld, de *parodie* van zeker stukje, ik meen uit LESSING.

'k Weet niet met zekerheid
Of ik d'aanstaanden nacht
Wel zal beleven,
Maar zo 'k den nacht beleef,
Weet ik met zekerheid
Dat ik zal slaapen.

Dit zegt zeer weinig. In het algemeen heeft de Dichter wat veel overgenomen en nagevolgt, schoon men zeggen moet, dat hij een zeer goed gebruik van zijne *origineelen* gemaakt heeft. De fabelhistorie der ouden geeft zeker den luimigen dichter een' grooten voorraad aan de hand, 't is ook alleen in soortgelijke Dichtstukken, dat die goden en godinnen draaglijk zijn; doch, de fabelhistorie, zoo als onze dichter die gebruikt heeft, belet te veel, eene eigene *manier* te vertoonen; met het gebruik dezer beelden werkt men te veel in den trant dier meesters, die 'er de eerste uitvinders van waaren; wij kluisteren onze oorspronglijkheid, en worden alleen navolgers. Ik zal nog een stukje afschrijven, dat zeker geen der besten is, doch mij vrij luimig toeschijnt, het is getijteld:

Voorrang des slaaps.

De zuigling kent nog niet
Den wijn: de grijzaard kent
Niet meer 't genot der min
De jongling proeft en kwijnt:
De man slegts drinkt en mint.
Maar allen kennen ze,
Genieten ze den slaap.
Ik sliep gewiegd, als kind;
Ik sliep, als jongeling:
Thans slaap ik als een man:
En zal, zo 'k hoop, eenmaal
Als grijzaart slaapen. En,
Welk blijd vooruitgezigt!
Ik zal een' langen nacht
Ten laatste slaapen in 't
Gemakkelijke graf.

Behalven het luimige, in de vier laatste vaarzen, is in het geheel een tederheid, die ons gansch inneemt. - Wij wenschen dat de poëtische waereld, in het vervolg, nog meer van deze hand ontvangen moge!

Voor Capellen tot den Pol.

Te Amsteldam, bij *Allart* en *Holtrop*.

't Is algemeen bekend, dat de boekhandelaars *Allart* en *Holtrop*, zoo dra als zij het overlijden van *Capellen* vernomen hadden, een som van zestig ducaten belooft hebben, aan den dichter, die het beste dichtstuk, ter gedachtenisse des Ridders, zoude opstellen, en hun toezenden. Dit dichtstuk, benevens eenige andere, die men den druk waardig zou oordeelen, zouden er bij gevoegd, zeer netjes gedrukt, en dus uitgegeven worden. Volgens dit plan is deze verzameling in de waereld gekomen. Er zijn drie dichtstukken in; het eerste is van den Heer *J. Verveer*, wien de eerprijs van zestig gouden ducaten is toegewezen: de andere zijn van de Heeren *Bacot* en*Nomsz;* dan volgt er nog een herdersklagt in proza,*Mirtillis* genaamd.

De dichtstukken der Heeren *Verveer* en *Bacot* zijn beide vrij lang; doch dit behoort zeker niet onder hunne verdiensten. - Maar

laat ons het eerste, met den prijs bekroonde, stuk, eens wat van nabij beschouwen: eerst zullen wij het beloop van het geheele stuk, zoo kort mogelijk, opgeven, eer wij op bizonderheden blijven staan. Na den aanhef van het stuk, begint de dichter met een verhaal van de afwerping van het spaansche juk. Vervolgens komt hij, nu die tijdperken van ons gemeenebest, die wegens hunne haatelijkheid genoeg bekend zijn, aangestipt te hebben, op onzen tijd: de Godheid ziet met medelijden op Nederland - en belooft *Capellen* tot een redder te zullen geven. - Beschrijving van het Charakter van *Capellen*. - Aanspraak van de Vrijheid aan hem. -*Capellen* in de vergadering. - Eisch der Engelschen om hulp. - Door *Capellen* ontzegd. - Ondergang der *militaire jurisdictie*. - Afschaffing der drostendiensten. - *Capellen* de vergadering ontzegd. - Hersteld. - Aanmaning van *Capellen* tot wapening. - Wapening der burgeren. - Gerugt van *Capellens* krankheid. - Zijn laatste reden. - Zijn dood. - Lof van *Capellen*. - Des dichters aanspraak aan zijne landgenooten. *enz*. - Besluit. -

Ziet daar lezers, een korte schets van het eerste dichtstuk; gij ziet dat alles, wat *Capellen*,

in het publiek, verrigt heeft, in het zelve verhaald - immers aangestipt, wordt. Groote, verhevene dichterlijke voorstellingen en beelden zijn in dit stuk niet; vinding en plan zijn ook niet in den aanleg. Moeten dichtstukken, tot lof van groote mannen, uit geregelde - naar orde des tijds - optellingen en beschrijvingen hunner uitgevoerde daaden bestaan? dit moge goed zijn, in redevoeringen, die ter gedagtenisse van voornaame mannen, in het publiek, gehouden worden: en dan nog kan zulk een onderwerp, zonder smaak, zonder genie, behandeld, niets dan een drooge kronijk worden.

Den aanvang van het dichtstuk zou men niet wel van windrigheid kunnen vrijspreken; dus begint het:

'k Ben een Bataaf - een vrijgeboren.-
De bloem der aardsche zaligheid -
Niets kan mijn vrije ziel bekoren
Wen Dwang haar naar de heilbron leidt.
'k Sproot uit het bloed der dappre Belgen!
'k Sta aan geen vorstelijke Telgen
Dien hooggeschatten eernaam af;
Hij geeft mij regt om lofgezangen
*Voor mijn*CAPELLEN *aantevangen:*
'k Mag nadren tot zijn heilig graf! -

Wat de dichter met de derde en vierde

regel heeft willen zeggen, betuig ik rondborstig, niet te kunnen begrijpen. Hij gaat verder voord:

'k Lagch met uw dreigen - met uw dwingen,
'k Vervloek uw gunsten trotsche stoet!
Spilt die, regeerende Aterlingen,
Aan 't, voor u kruipend, slaafsch gebroed -
Aan hen, die geen hoogmoed streelen:
Gaat voord den burger 't regt te ontstelen -
't Regt, dat Natuur - dat God hem bood!
'k Zal toch, dit moet uw wrok gedogen,
CAPELLEN,*dien gij vloekt, verhoogen*
In 't hart van mijnen landgenoot.

'k Zal Braven naar zijn lijkbus leijen -
't Graf doen weêrgalmen van mijn klagt -
'k Zal bittre hartetraanen schreijen,
Met Batoos treurend Nageslagt! -
Dàt vrij mijn vaderlandsche Toonen
't Verraad - den Dwang en de Afgunst hoonen:
Schoon 'k mij der Grooten vloek beschoor':
Niets stuit mijn vrije dichtgedachten,
'k Zal mij beloond - gelukkig achten,
Zoo maar mijn zang den Belg bekoor'.

Zou dit niet zoo wel iets van het *parturiunt montes* zijn? Men heeft de dichterlijke aanblaazing wel eens *razernij* genoemd; maar soortgelijke stukken, als dit begin is, zouden zulk eene benaaming regtvaardigen. Ver-

keerde denkbeelden van het stoute, het sterke, van het groote en verhevene, zijn, bij veelen onzer dichters, de oorzaaken van zulke raazende en schreeuwende voordbrengzels. Het waare groote en verhevene, bestaat in de grootheid der gedagten! De maat, het rijm, de klank der woorden, dit alles moge zich verëenigen, om een alledaagsche gedagte een zeker voorkomen van sterkte, van grootheid, te geven; bij een tweede - en zeker, bij een derde lezing, kent men hare regte waarde reeds. - Daar zijn zekere vaarzen, waarvan men niets zeggen kan, dan *dat ze niet schoon zijn;*en van dit soort zijn er verscheidene in dit dichtstuk. Onder de beste Coupletten, die in dit dichtstuk zijn, behooren de volgende: Na dat *Capellen* de burgers vermaant hadt, dat ze zich zouden wapenen, zegt de dichter:

Van de Yssel rolde; langs de stroomen,
Die galm door 't zuchtend Nederland;
Elk greep, om 't onregt intetoomen,
Het roestend krijgstuig van den wand!
Elk! - neen, de Bloem der vaderlandren
Scherpte in de schaêuw der vrijheidstandren,
Het zwaard, tot heil van stad en staat;
Naijver wist haar dit te leeren;
Hij deed haar vlug 't geweer handteren;
De nood - de moed vormt een' soldaat.

Men heeft, sedert eenigen tijd, alles tot persoonen beginnen te maaken; men moet den dichter hierin zeker eenige vrijheid laaten; doch het kan dikwijls te ver gaan. Daar zijn zekere deugden, die wij gewoon zijn, doorgaans ons, als persoonen, voortestellen; bij voorbeeld, de *Godsdienst* - de *Geregtigheid* - de *Vrijheid*, - en meer andere: doch, of wij dit met alle deugden en ondeugden zoo maar doen kunnen, dit denk ik niet. De reden, die ik hier voor heb, is deze: wij kunnen, uit menigvuldige beschrijvingen, die wij, van de straksgenoemde, en meer andere, deugden hebben, ons eene duidelijke, zinnelijke, voorstelling maken: dit gaat zo ver, dat wij, zelfs in een koele redeneering, deze deugden genoegzaam nooit denken, zonder eene flaauwe voorstelling van hare zinnelijke inkleeding te hebben: wanneer wij nu zulke, waarvan wij nimmer een zinnelijke voorstelling gehoord of gezien hebben, als persoonen voorgesteld vinden - dan mogen wij een klaar begrip hebben van de zaak, die bedoeld wordt; maar van het beeld, waaronder deze zaak wordt voorgesteld; hebben wij een onduidelijk, onvolkomen en verward denkbeeld. Ik wil niet zeggen, dat

een dichter geen nieuwe voorstelling van een zaak zou mogen maken - in het geheel niet! maar dit vorderen wij, dat hij een klaare, zinnelijke, beschrijving van zijne voorstelling geve, opdat wij zien kunnen, wat Hij zag. Onze dichter zegt in het zo even aangehaalde couplet:

Naijver wist haar dit te leeren; enz.

Hier wordt de *Naijver* tot een persoon gemaakt; doch welk een voorstelling kunnen wij ons bij dit beeld maken? van een' *Corporaal*, die *recruten* het *exerceeren* leert? want de dichter zegt:

Hij deed haar vlug 't geweer handteeren.

Dit zal zeker de bedoeling des dichters niet zijn. In het volgende couplet zegt de dichter:

Kan dit tooneel u meê behagen?
Kunt gij die schittring ook verdragen?
Zegt, dwingers! smaakt u dit onthaal?

Hoe smaakt u die laatste regel, Lezers? in een' *Eneas* van *Focquenbroch* zou hij een goed figuur maken; maar, in een ernstig dichtstuk - in dezen zin - komt hij in 't geheel niet ter snede.

Maar! - wat sluit hier de veldschalmeijen -
Bataven! wankt - trilt uw geweer!
Wat doet de dierbre Vrijheid schreijen?
Help God! werpt gij uw wapens neêr! -
Waar ben ik! - welk een zielöntroering!
Wat jammerklagt! was rouwvervoering!
De Hemel dekt het aangezigt
Met dikke, donkre wolkgordijnen -
Ik zie zijn' heldren glans verdwijnen -
De dag ontzegt ons 't zonnelicht!

De bogtige Yssel kermt in 't vloeijen,
En krimpt in zijne waterbaan:
De zuiderzeenimf slaat aan 't loeijen,
En heft een' naren rouwkreet aan!
Ik beef! - wat is Natuur weêrvaren!
De volle rijpe koorenairen
Slaan op den vruchtbren akker neêr:
Het kruid verdort - de bloemen sterven -
't Vee moet zijn voedend voedzel derven -
Het pluimig zangkoor juicht niet meer!

waarom dit alles geschiedde, leezen wij in het volgende couplet; de *Nieuwsbodin* brengt de tijding:

‘CAPELLEN*ligt in doodsgevaar’!*

Zeer onëigen, dunkt mij, zegt de dichter:

De zuiderzeenimf slaat an 't loeijen,
En heft een naren rouwkreet aan!

Loeijen zegt men van het geluid der dieren, vooral van stieren en koeijen: het geluid van een' stervenden Hercules, zou men, geloof ik, ook dus noemen mogen: - maar de stem van een Nymph! - van een schoon meisje! dit is niet eigenaartig. Gezweegen, dat de waternymphen en zeegoden, in onze poëzy, niet veel meer zijn, dan ledige namen - ten minste in ernstige gedichten. Voorbeelden, uit onze beste dichters, waarin deze stoet voorkomt, zal men mij genoeg kunnen aanvoeren: maar dit was nog in een' tijd, waarin men de fabelkunde der ouden voor een wezenlijk gedeelte der poëzij hielt. Thans denkt men, in 't algemeen, over dit stuk, geheel anders.

Voedend voedzel schijnt mij toe een overtolligheid te zijn; 't is even of men zeide: *gevroozen ijs*. De aanspraak van den stervenden *Capellen* is goed. Na dat *Capellen* gestorven was, zegt de dichter:

Ach! had de dood mij 't hart doorkorven,
Ware ik, ô onwaardeerbre Held!
Voor u - in uwe plaats gestorven,
Te vroeg, te ontijdig neergeveld;
De huwlijksmin mogt mij beschreijen -
Onnoozel kroost mij grafwaards leijen; -

Maar 't Vaderland had niet geweend;
De onschatbre Vrijheid niets geleden;
Haar hart was door geen druk bestreden,
't Waar' niet, door rouw, bij 't graf versteend.

Dit couplet is schoon! gelukkig, zoo het geheele stuk uit zulke zuivere en natuurlijke coupletten bestonde! onnatuurlijke, gezogte, voorstellen, schijnen nog vrij algemeen, tot het character onzer vaderlandsche poëzij te behooren. Hoe lange nog zullen onze dichters, het gekunstelde, het valsche en gezogte, voor het waare, zuivere en eenvouwige schoone der Natuur, blijven verkiezen? Wanneer zal de goede smaak eens de overhand verkrijgen?

Voor het overige vinden wij weinig, in dit stuk, dat wij, als waarlijk schoon en goed, onzen lezer kunnen opgeven; dus zullen wij overgaan, om nog een kort verslag van het stuk van den heer *Bacot* te geven. 't Kan waar zijn - en wij willen het wel gelooven, dat de heer *Bacot* een zeer verstandig man is - maar de heer *Bacot* zal ons niet kwalijk nemen, dat wij tevens gelooven, dat de heer *Bacot* en een *dichter* twee, zeer onderscheiden, wezens zijn! Dit, zijn vaers, op *Capellen*, zal ons geloof regtvaar-

digen.

In plaats van dichterlijk vuur - stramme, *prozaische*, beschrijvingen, zonder leven, zonder *sentiment! Dichterlijke* schoonheden zal men in dit stuk niet vinden: - wel goede, verstandige, redeneringen, in vaerzen gebragt. De heer *Bacot* heeft ook eene, niet zeer gelukkige, mengeling van maaten verkozen, die zijn voordbrengzels nog meer een stijf voorkomen en hardheid geven. - Een goede, redeneerkundige verhandeling, in vaerzen gebragt, verliest, door deze overbrenging, veel van hare verdiensten; daar aan den anderen kant, een goed dichtstuk, in *proza*, overgebragt, nog veel van zijn wezenlijke waarde behoudt. - Maar laat ons een proef geven, op welk een wijze de heer *Bacot*, als dichter, werkt:

Ontweeken tocht naar Brest, *hoe schandlijk zult gij tuigen*
Van 't snoodst verzuim, of vuil verraad!
Hoe laag, ô flinksch Bestier! heeft Neêrland moeten buigen!
Hoe schreit heur diepvervallen staat!
Spreek 's Lands gemeene Kas, - gij Vlooten,
Gij Krijgsmagt, tuigt, op welke Grooten
Van uw verval de schennis kleeft.
Spreekt Grenzen, - Oost en West. - Hoe veilig mogt ge u waagen
ô Brit, wier oogen de Ontrouw zagen,
Die ligt uw goud bevorderd heeft!

Is dit dichterlijke taal? - Is 't niet veeleer een voorstelling van alledaagsche *Couranten-exclamties*, in gemeen *proza?* Op zulk een wijs kan elk *politiek* zwetsertje een dichter zijn! 't Is waar - dit *couplet* is juist het beste niet - doch het stuk is, over het geheel, zoo middenmaatig, dat het moeilijk valt een keus te doen.

't Zou ons, zoo wel als onze lezers vermoeïen, om meer voorbeelden uit dit stuk aantevoeren; des zullen wij nog een oog over het stuk van den heer *Nomsz* laaten gaan.

Dit dichtstuk, vooräl in het begin, komt ons niet zeer duidelijk voor; de onëigenlijke voorstellingen zijn vermengd met zulke, die meer eigenlijk zijn, en echter, om zoo eens te spreken, met elkander, in een groep, geplaast worden. De dichter zegt:

De kim van Nederland wierd met een wolk omtogen,
Een akelige wolk! gevormd door Albion:
De heilzon van ons land scheen hatelijk in de oogen,
Van volk dat nooit het heil van Neêrland lijden kon.
Haar tred had vleugels, deed de rampwolk schriklijk spoeden
Naar dien geduchten top door 't noodlot haar gesteld;
Zij spleet, en spatte uitéén, en dreigde, in 't ijslijk woeden,
Een land door list beroofd van weêrstand voor geweld.

De stookers van den storm, gespitst op 't wreed vernielen
Des bloeis mijns volks, de telg der milde koopvaardij,
Liet, schaamtloos, op de zee den toom aan plundersielen,
Ter zoeking van geschil, en bleven hier niet bij:

De voorstelling, zoo als ik zeide, is niet duidelijk: dat de onheilen van den Engelschen oorlog, onder het beeld van een akelige wolk voorgesteld worden, is goed; maar, *gevormd doorAlbion* - dit is dunkt mij niet goed; indien de dichter gezegt hadt, dat deze wolk zich boven Albion hadt saamgepakt, en van daar naar Nederland gedreven was - dan zou de voorstelling van het beeld volkomen *waar* geweest zijn. De zaak is *waar:* Albion heeft ons veel ongelukken berokkent - maar de dichter spreekt van een wolk, en wolken worden niet door een volk gevormd.

Haar tred had vleugels,

Waar dit bijkomt weet ik niet: niet bij de wolk; want er volgt op:

deed de rampwolk schriklijk spoeden.

Zal het de *heilzon* van Nederland zijn, wier tred vleugels hadt - dan is het zeer onduidelijk voorgesteld. In een dichtstuk van PATER, *op het verwoeste Custrin*, gevolgd naar het hoog-

duitsch, is deze uitdrukking beter en natuurlijker gebruikt. Hij spreekt de stad dus aan:

Gij sliept, gelijk een Kind, dat, weetend' van geen smarte,
Zijn Moeder sluimrend' wagt, die elders draalt in 't veld,
Maar eindlijk, vol van drift, en met een kloppend harte
Naar haare ontwaakte Spruit met doodsangst heenen snelt.

Haar tred heeft vleugels: *zij verschijnt, terwijl eene adder,*
Die bij haar' lieven zoon in 't gras gedoken ligt,
De droeve moeder dreigt met haar gevaarlijk zwadder,
En zich gekromkeld heeft om 't dekkleed van het wicht.

Moed, liefde, woede en drift versterken haare spieren
Door 't bang geschrei des kinds bewogen in 't gemoed,
Zwenkt zij den sikkel; treft dat giftigste aller dieren,
En houwt het midden door, eer 't haar nog letsel doet.

Ik heb de geheele gelijkenis maar opgegeven, om te beter te doen zien, dat deze uitdrukking hier meer *waar* - meer natuurlijk is.

De stookers van den storm enz.

Om niet weêr te zeggen, dat de dichter reeds gezegd hadt, dat de onweêrswolk gevormd was door Albion - nu gaat hij nog verder, en zegt, in vier regels iets dat niet wel te verstaan is:

Liet schaamtloos, op de zee, enz.

Waar behoort dit bij? bij de *stookers van den storm?* - dan zou het dunkt mij*lieten* moeten zijn; en hier zal het evenwel bij *moeten* behooren, geloof ik. En, wat zijn, in dezen zin, *stookers van een' storm?* 't geen wij zoo even gezegd hebben geldt hier ook.

En bleven hier niet bij:

Dit is zeer lam en onpoëtisch. - Wat verder zegt onze dichter dat God:

een heillicht op deed dagen,
Dat door de stormwolk brak, ten troost van Nederland.
CAPELLEN*! gij, van wien ons volk met roem zal spreken,*
Zo lang de tuinleeuw brult op onzen vrijen grond,
Gij waart die hemelstraal, die heilrijk door kwam breken,
En 't woeden diens orkaans alleen met moed weêrstond!
Gij spraakt, de donder zweeg voor 't volk van Neerlands Staaten,
Maar dreigde brullende u - - -

Alweder verward! Daar breekt een licht door die dikke wolk; dit is goed: - dit licht is *Capellen* - dit is ook nog goed: maar - hoe is het mogelijk dat een lichtstraal het woeden van een' orkaan kan tegenstaan? - oogenbliklijk laat de dichter dit beeld vaaren - ten minste voor een gedeelte:

Gij spraakt, de donder zweeg voor 't volk van Neerlands Staaten,
Maar dreigde brullende u - - -

De hemelstraal kan niet spreeken, dus is het *Capellen*, die spreekt; doch de dichter blijft evenwel nog een gedeelte van zijn beeld behouden: het onweer is er nog: *de donder zweeg*, enz. Dit is een verwarde mengeling van het eigenlijke der zaak en der beelden, waardoor de dichter het ons wilde laaten zien. Hoe de donder voor het volk van Neêrland zwijgen kan - en tevens een *hemelstraal* - of *Capellen* - brullende dreigen kan - dit is mij onmogelijk, hier een duidelijke en zinnelijke verbeelding van te vormen. was het voorwerp - wat het dan ook zij - buiten Nederland, toen het door den donder bedreigd werd? - of werd al het volk van Nederland doof? 't Geen de Heer *Nomsz* zeggen wil, is wel waar, doch zeer onduidelijk voorgesteld.

- - Gij lachte in 't lijfsgevaar;
Geen straal van vleijerij, ten hofdak uitgelaten,
Bezwalkte uw heilrijk licht, - -

Gij lachte in 't lijfsgevaar, dit blijkt, uit de tegenstelling, en uit het volgende, dat dit de *hemelstraal* moet zijn: maar wat is het *lijfsgevaar* van een *hemelstraal?* - Toen *Capellen* op het krankbed nederlag, zegt de dichter:

De maagd der vrijheid, fier, maar tevens edel, teder,
Ziet bij het krankbed reeds de wreede doodharpij;

Zij riep tot u (God) *om hulp; en viel schier zielloos neder,*
Ziende aan 't gespan der dood den ijzren teugel vrij.

Hier gebruikt de dichter, in eenen adem, twee beelden, om den dood voortestellen: eerst de *doodharpy;* - dan ziet de Vrijheid een *lossen teugel aan het gespan van den dood*. Deze beelden, schoon beiden goed, komen hier niet wel bij malkander; wij vormen er een verward denkbeeld van. De Vrijheid zegt verder, na den dood van *Capellen*, God aansprekende:

Ligt was een zondig volk CAPELLEN *niet meer waardig;*
Is 't zoo, laat dan uw hulp ons ten CAPELLEN *zijn*!

Deze uitdrukking is - om het op het zagtste te noemen, - zeer gewaagd! Is de hulp van God dan minder dan *Capellen?* dit is overdreven! De dichter zal deze gedachte niet wel kunnen goedmaaken. - Voor het overige durven wij zeggen, dat dit dichtstuk van den Heer *Nomsz* niet onder zijne meesterstukken behoort. - *Mirtillis* is een herdersklagt in proza - maar niet van *Gesner!*

Proeven van poëtische mengelstoffen, door het dichtlievend kunstgenootschap,

Onder de spreuk: *Kunstliefde spaart geen vlijt*, En prijsvaerzen, 10de deels 2de stuk.

Reeds tien boekdeelen! - en dat alles in *poëzij!* - in *poëzij* juist wel alles niet - maar ten minsten alles in vaerzen en op rijm! - Waaren wij nu zoo gelukkig, dat wij deze tien boekdeelen, als eene verzameling van het edelste en schoonste, dat het vernuft der dichteren kan opleveren, aan het Nederlandsch *publiek*, konden aanprijzen!... maar - zulk een aanprijzing zou genoeg zijn, om elken man, van eenen gezonden smaak, tot onzen vijand te maaken! Wij zullen ons thans de moeite niet geven, om de reeds uitgegeven stukken te doorbladeren; 't zal genoeg zijn, zoo wij eenige aanmerkingen, over dit laatste stuk, mededeelen. Behalven de mengeldichten, die, in dezen bundel, voorkomen, zijn er ook *Prijsvaerzen*, behelzende: *de opwekking van La-*

zarus. -Uit deze stof was voor een' *dichter* noch al iets te maaken; maar het schijnt, dat dit onderwerp in verkeerde handen gekomen is, ten minsten de vaerzen, die onder het oog van het *publiek* gekomen zijn, beteekenen niet veel! De gouden eerpenning is toegeweezen, aan den Heer *Bussingh;* laat ons zijn' *lierzang* eens een weinig beschouwen! Een plan is er eigenlijk niet in; in de negen eerste *coupletten* vindt men niets dan uitroepingen en uitnoodigingen, om dit wonderwerk bijtewoonen. Het geval zelf heeft de dichter, in twee *coupletten*, zoo verward, als maar mogelijk is, vertelt. 't Is zeker dwaasheid, een historie, die men vooronderstellen kan, algemeen bekend te zijn, zoo omstandig, tot de minste geringheid, te vertellen: maar de zaak was hier, om de opwekking van Lazarus, als dichter, te behandelen; dat is: Het geval, door *mogelijke* bijomstandigheden, zoo belangrijk maken, en zoo duidelijk en kragtig schilderen, dat de ziel des lezers geheel ingenomen, en onder de belanghebbende persoonen gevoerd worde. De tijtel van het stuk is niet: *Lofzang aan Jesus, bij de opwekking van Lazarus* - maar 't is de *opwekking van Lazarus* zelve. Alle die morali-

sche uitroepingen en vermaaningen, die, in dit stuk, voorkomen, konden wel agter wege gebleven zijn: Indien het geval naar eisch behandeld ware, dan zou het hart des lezers meer van Jesus majesteit gevoelt hebben, dan tien *coupletten*, met opëengestapelde uitroepingen, hem immer kunnen doen gevoelen. Wilt gij eens zien, lezers, hoe onze dichter de opwekking van Lazarus schildert?

Heft aan! - neen, zwijgt! - zwijgt op dit teeken,
Reeds is de grafzerk afgeligt. -
Hoort toe! ja Jezus zelf zal spreken: -
Hij nadert, - dekt uw aangezigt. -
Hoort toe! - wat stem klinkt naar den hoogen? -
't Is Jezus! - zwigt hier 't alvermogen? -
Bloos, schepsel! hoont gij de Almagt dus? -
Daar daalt die stem weêr naar beneden:
De weêrklank rolt in 't hemelsch Eden,
'Kom uit, kom uit, o Lazarus'! -

Die stem doet rotsen, ceders beven. -
Maria, Martha, vriendenstoet,
Ziet hier uw' broeder, vriend, herleven,
Loopt, ijlt hem juichend te gemoet;
Rukt los de windsels, die hem prangen,
Blijft dankend aan zijn boezem hangen,
Knielt gij met hem, voor de Almagt neêr!
Hij leeft! o ziet zijn boezem rijzen: -
Hoort hem zijn Jezus danken, prijzen,
Kent Abrams kroost uw' Opperheer! -

Ziet daar, lezers, *de opwekking van Lazarus!* deze twee coupletten van de zestien - want zoo groot is het stuk - zijn de eenige, waarin de historie verhandeld wordt. - Onze voorouders waaren wel eens gewoon een schilderijtje, van twee duimen groot, in een zwaare, vergulden, lijst, van drie voeten in het vierkant, te plaatsen: op een' kleinen afstand zag men niets dan een groote goudene lijst met een klein vlakje, van een andere couleur, in het midden - doch, nader bijkomende, ontdekte men, dat er een boomtje of een schaapje op geschilderd was. Dit prijsvaers heeft er wel eenige overeenkomst mede: met dit onderscheid, dat die kleene vlakjes in het midden wel eens meesterlijk geschilderd waaren, en dit is hier zoo zeer het geval niet. De twee, hier aangehaalde coupletten draagen den stempel hunner waarde te duidelijk aan het voorhoofd, dan dat wij de moeite zouden behoeven te nemen, om omslagtig te betogen, dat zij, uit niets, dan - uit wind - bestaan.

Voor het overige sluit het stuk, met eenige koude en weinigbeteekenende uitroepingen, die mogelijk, in de toepassing van een predikatie, een draaglijk figuur zouden

maken; doch, in een dichtstuk, dat een' eerprijs verdienen moet, zeer weinig te pas komen.

Nu volgen er nog twee stukken, op het zelfde onderwerp; het eerste is van *Johannes Cornelis Boot*, wien men den zilveren eerpenning heeft toegewezen; en het andere, dat waardig gekeurd is, om als een *Accessit* gedrukt te worden, is van *Wijbe Wouters*. Wat het eerste aangaat: in dit stuk schijnt meer aanleg - meer plan te zijn, dan in dat van den heer *Bussingh*. De dichter voert, reeds met den aanvang van zijn stuk, iemant spreekende in: het stuk begint dus:

ô Aaklig graf, verblijf des dooden,
Mijn voet trad wagglend naar dit oord;
'k Ben ook Jerusalem ontvlooden
Sints 't lijkmisbaar hier is gehoord.
Gij zaagt de teêrste traanen vloeien,
En 't edelst vuur in 't harte gloeien
Van elk die vriendschap regt waardeert;
ô, Kan mijn oog nog dropplen schreien,
Dan rollen ze ook om dit verscheien
Een traan heeft nooit zijn asch ontëerd.

Wie eigenlijk hier de spreker is, kan men niet wel raaden; 't zal zeker iemant zijn, dien de dood van Lazarus zeer aan het harte ging. Dezelfde spreker gaat in de volgende couplet-

ten voord. - Hij komt bij het graf, van Lazarus - ziet van verre eenige vrienden naderen - billijkt de klagten van Maria en Martha; - hij ziet Jezus weenen - dit geeft hem reden tot vertroosting. - Nu volgen vijf coupletten, die hoogstönnatuurlijk zijn, - namelijk, in den mond van den persoon, die tot nog toe gesproken heeft; - of spreekt de dichter hier? maar dan is 't weder - zoo niet onnatuurlijk - ten minste onnoodig. De inhoud dezer vaerzen is deze: ‘Jezus weent - hij weent als vriend; - te weenen op het graf van een' vriend, is geen lafheid, - doet ons niet onvolmaakt zijn - 't is edelmoedigheid. - Jezus weent om de zonden - de zonde is de oorzaak van den dood. - vermaaning aan het menschdom, dat het om zijne schulden weene, wijl het om deze schulden sterven zal, - Jezus, eindelijk, weent hier, om den ondergang van Jeruzalem - om den val van het gansche Joodsche volk’. - Ja! wat zegt men niet al, als het dichtstuk een behoorlijke lengte hebben moet? - Deze geheele predikatie komt hier niet te pas; en het laatste is zeer gezogt. - Vervolgens wordt de daad zelve, in één couplet, voorgesteld. - De twee volgende, die

de laatste van het stuk zijn, komen niet uit den mond van den persoon, die tot nog toe gesproken heeft, - de dichter spreekt zelf; hoe veel schooner, en meer overëenkomstig den aanleg van het stuk, zou het geweest zijn, zoo de dichter zijnen ingevoerden persoon ook het laatste woord hadt laaten voeren! Willen wij nog een enkelde bizonderheid van dit stuk beschouwen? Bij het graf van Lazarus wordt gezegd:

Rust zagtkens, rust, ô stil gebeente,
Rust Lazarus in 't sombre graf,
Geen bliksemschigt treffe ooit 't gesteente,
Dat u natuur ten grafzerk gaf! -
Laat vrij de donder hem verpletten,
Die ooit zijn voet hier neêr durft zetten,
En dan gevoelloos heenen keert;
Terug, van hier gij roekeloozen,
Uw misdaên doen u eeuwig bloozen,
Gij hebt deez plaats, zijn graf ontëerd! -

Deze wensch is juist niet zeer Christelijk; behalven dat ik mij niet ken voorstellen, dat zulk een gedagte natuurlijk is, in den mond van een mensch, geheel door droefheid vervoerd - te meer - daar er hier geen aanleiding tot soortgelijke gedagten gegeven wordt. Is het zelfs wel mogelijk, dat dit van iemand kan ge-

zegd worden, die oogenbliklijk te vooren dus sprak:

- - - Ja, waar God mij voerde,
Ook tot de woonplaats van den dood,
Waar immer vrees mijn hart beroerde,
Was hij een Redder uit den nood. -
Dat bleeke schimmen om mij waaren;
Een schaar van engelen! ô zij staaren....
'k Zie ze ijlings tot mijn hulp zich spoên;
Zij, ja zij kunnen 't wel gehengen,
Dat stervelingen tranen plengen,
Daar tegenheên die storten doen! -

Willen wij nu nog eens zien, hoe de Heer *Boot* de daad zelve voorstelt?

- - Ja, hoort uw' Jezus spreken,
Daar rolt de stem, die 't leven geeft! -
'Kom uit'! - voel dood uw kluisters breken!
Hij spreekt, - en Lazarus herleeft! -
Hij leeft, daar is hij, ziet hem komen,
Dat traanen van verrukking stroomen:
Elk heffe een vrolijk danklied aan!
'Ontbindt', - volbrengt eerst deez' beveelen,
Dan mag hij in uw blijdschap deelen,
'Ontbindt hem, laat hem henen gaan'! -

Oordeelt zelf, Lezer! wat gevoelt uw ziel bij zulk een beschrijving? - tot het saamenstellen van zulke tafereelen, wordt geen dichterlijk genie verëischt: elk mensch, die slegts

menschen verstand heeft, en zich gewennen wil, om zijne woorden naar een zekere maat te regelen, kan zonder eenige moeite - of het zou wegens het rijm moeten zijn, - dagelijks een groot getal van zulke schilderijen leveren. Bij voorbeeld:

De komst van de Oost-Indische retourvloot.

Ode.

Daar komen nu de rijke Scheepen! -
Hoe bruisschen zij door 't pekelnat! -
De masten kraaken onder 't sleepen
Van zulk een onwaardeerbren schat! -
Straks laaten zij het anker vallen,
Terwijl hun grof kanon zal brallen! -
Daar schieten zij! - en 't anker ligt! -
Matroozen! vliegt nu naar uw vrouwen!
Maar neen! - bezorgt nog eerst de touwen, -
Maakt eerst de blanke zeilen digt!

Ziet daar Lezers! op deze wijze zou men ook zeer geestig het aankomen der trekschuiten en postwagens kunnen bezingen! - Maar laat ons ernstig zijn! -

Willen wij het derde stuk nu nog eens een weinig beschouwen; mogelijk dat dit ons iets

beters zal opleveren. In dit stuk is het geval uitvoeriger en beter geschilderd, dan in de andere. Op veele plaatsen is de dichter juist niet zeer kiesch, in het voorstellen van zijne gedagten: - nieuwe, sterk treffende gedagten zou men ook vergeefsch in dit stuk zoeken; - doch - dit neeme mij niemant kwalijk! - dit stuk, met alle zijne gebreken, beantwoordt, - zoo het mij toeschijnt - het meest aan het oogmerk. Dat de voorstellingen van den dichter somtijds niet zeer kiesch - niet zeer *waar* zijn, zal ons het volgende toonen:

Ach, hoor de ontroerde zusters spreeken!
'ô Heer! de wellust van ons hart,
Zijn levenspijler ligt bezweeken;
ô Heer! gij kunt, heel onze smart'!

Twee, geheel door droefheid vervulde, zusters, spreken hier van een' *levenspijler*, dien ik mij - hoe overdragtig men 't ook nemen moge, nog niet zinnelijk denken kan. Is dit de taal der droefheid - der vrouwelijke - der zusterlijke droefheid! - is dit natuur?....

Heere waart gij hier geweest, zoo en waare mijn broeder niet gestorven: maar ook nu weet ik, dat alles, wat gij van God begeeren zult, God

het u geven zal! * - Dit is meer dan honderd *bezweekene levenspijlers!* -

Daar wentelt met verëende kragten,
Het volk den zwaaren steen van 't graf, -
o Lazarus! wat bittre klagten
Perst dit bedroefd gezigt ons af!
Die oogen, die zoo helder blonken,
Hoe aaklig hol zijn ze ingezonken!
Wat hartöntroerend, bang gelaat!
Hoe wreed, o dood! is uw vermogen!
Wiens boezem blijft hier onbewogen,
Die niet van weedom zwoegt en slaat?

Dit couplet is goed; doch niet zoo gelukkig is het hierop volgende: dit is de dankzegging des Heilands, niet zeer kiesch, in vaerzen gebragt. - Maar, daar wij gezien hebben, op welk eene wijze de Heeren *Bussingh* en *Boot* de opwekking van Lazarus geschilderdt hebben, eischt de billijkheid, dat wij ook zien, hoe de Heer *Wouters* dit gedaan hebbe. Ik zal die vaerzen en woorden, die mij, of overtollig, of niet wel bestemd toeschijnen, met een andere letter plaatsen. Na dat Jezus zijne dankzegging geëindigt hadt, zegt de dichter:

Verbaazing en verlangen zijgen
Nu in der Jooden harten neêr,

* *Johannes XI:* 21, 22.

't Is alles aandagt - roerloos zwijgen:
Zelfs klinkt *geen tedre rouwfuik meer.*
Met sidderinge en welbehagen
Houdt ieder 't strak gezigt geslagen
Op Gods gezalfde hemelspruit*;*
Ach, dat mijn Jezus nu beveele!
Hij spreekt: - dat hier ons hart in deele! -
Hij spreekt: - 'o Lazarus! koom uit'!

Help God! - hoe schemeren mijn oogen! -
Een diep verwondren dringt mij door: -
Deez' stem ten grafkuil ingevloogen,
Vindt bij 't gevoelloos lijk gehoor. -
De boei des doods valt ijlings neder,
De purpre levensvloed bruischt *weder*
Waar 't open aadrenspoor hem wijst,
Een zachte roos gloeit op de kaaken; -
Zou waarlijk Lazarus ontwaaken?
o Ja, hij leeft - Ik zie 't, hij rijst. -

Wat zegt gij, lezers? Is deze beschrijving, in weêrwil van hare gebreken, niet de beste, de meest dichterlijke, van de drie? - mij komt het zoo voor. - 't Is zeker geen meesterstuk - maar 't zijn ook geen afgebroken uitschreeuwingen, die niets beteekenen. De woorden, die ik met een andere letter heb laaten drukken zijn - of overtollig - of niet wel gekozen. Verbaazing en verlangen *zijgen*, zegt de dichter - dat is niet natuurlijk: zoo hij gezegt hadt, dat zij in de harten der Jooden

opwelden - of dat zij in hunne harten drongen - dan zou de uitdrukking meer kragt en waarheid gehadt hebben. Of men *klinken* van het geluid, dat het snikken veröorzaakt, zeggen kan - dit denk ik niet. *Welbehaagen* is geheel overtollig. Die *hemelspruit* is hier ook flaauw genoeg [*]. *Dat hier ons hart in deele*, komt hier in het geheel niet te pas. - De purpre levensvloed *bruischt* weder, is hier zeer onëigen: bij geweldige aandoeningen kan men zeggen: het bloed *bruischt* hem door de aaderen - In tegenstelling van dien zagten, geregelden, omloop des bloeds, die het teeken eener voelbaare gezondheid is. - *Vloeit* hem door de aaderen, zou hier meer*waar* geweest zijn. *Waar 't open aadrenspoor hem wijst*, dit is weder overtollig en gezogt.

De overige coupletten van dit dichtstuk zeggen juist niet veel; vrij prekägtig! en - hoe noodzaaklijk, dit op den predikstoel wezen moge - 't behoordt niet tot de vereischten van een goed dichtstuk. - De dichter spreekt ook nog van een *voetverroering!* - na dat Lazarus ontbonden was, zegt hij:

* Hemelspruit *is daar en boven overtollig*. Hemelspruit *is, indien men het zeggen kon, het zelfde met* Godsspruit. *Zou het dan niet genoeg, ja beter zijn te zeggen: Op* den *gezalfde hemelspruit?* G-n

Hij gaat, wat wekt deez voetverroering
In aller harte een vreugdvervoering!

Zulke woorden worden meer gebruikt, om naar den prijs te dingen! Waarom ook niet:*handbeweging - oogbeschouwing - lippenoopning - hoofdverdraaijing enz. enz*.

Laat ons nu nog een vlugtig oog, over de *Mengeldichten* in dezen bundel, laaten gaan. Alles, stuk voor stuk, onder handen te nemen zou te omslagtig worden.

De *Lovzang aan God is*, voor een gedeelte, gevolgt naar een *Hymne* van *Kleist*. In het stuk: *de onzienlijke zigtbaar*, zijn goede dingen - doch niet, zoo als zij, volgens het onderwerp, zijn konden. *De Lente* is een zagt, bevallig stukje; maar hoe de dichter dit goedmaaken kan, weet ik niet! hij zegt:

Hoe pragtig tradt aan de oosterkimmen
De zon haar vloeibre *rusttent uit; -*

Een *vloeibre* rusttent laat zich niet zinnelijk denken. Dit bijwoord is hier zeer onnatuurlijk. - De *Ode aan de Maan* heeft juist niet veel *ode-agtigs*aan zich. 't Schijnt zeer gemeen te worden, om het woord *Ode* als een opschrift te gebruiken: doch ieder een weet, dat het weinig kosten en moeite vereischt, om, voor een kleene bierkroeg, een groot

uithangbord te plaatsen, met deeze woorden:

Het groote, nieuwe, heeren-logement.

Men behoeft niet eens de deur in te gaan, om te zien, dat het *logement* zich niet verder uitstrekt, dan het uithangbord. De dichter zegt, onder andere, in deze *Ode:*

't Veelverwig aardtapeet,
Beschaâuwd door 's scheemrend avondkleed
En met het rouwfloers van den doodschen nagt omtoogen,
Doscht gij in blinkend wit satijn:
't Bedaauwde veld kijkt op uw komst door duizen oogen
Van vloeiend kristalijn.

Uit soortgelijke gezogte en gekunstelde, schilderijen bestaat het geheele stuk. Het volgende, bij voorbeeld:

Gij kuscht de hooge kruin
En 't zinkend vlak van 't rijzend duin,
Daar 't huppelend konijn zich spiegelt in uw straalen;

Dat heet schilderen! *De zon scheen op zijn neus, als mede op zijn wangen*. De dichter maakt ook nog een nederig *compliment* aan de Maan:

Mijn zwak en kunsteloos penseel
Trof slechts de schaduw van uw luisterrijk vermogen,
Op 't smalle dichtpaneel.

't Paneel was breed genoeg - maar de Schilder!....

Gedachten bij het graf van Jezus, dit is ook weder een ODE! - Niet ééne gedagte - geen enkele trek, die dit stuk eenig regt tot dezen naam zou konnen geven, wordt in hetzelve gevonden. Slegts een zeer middenmaatige bespiegeling in vaerzen. - De *Geloofsroem van Paulus* is een stigtelijk vaers; doch de lezer zal misschien *Romeinen* 8 liever in proza lezen - door de *berijming* is het wat waterig geworden. - *Wiskundige droom;* dit dichtstuk draagt blijken van eenen vernuftigen en verstandigen kop. De dichter vertelt, op een losse manier, hoe hij, in slaap geraakt zijnde, het paleis der Wiskunst zag - er was een groote toeloop van menschen, want de Wiskunst zou ijkdag houden. Toen de meenigte binnen was, sprak haar troonheraut, onder anderen, dus:

- beroemde mannen!
Bij wien 't vooroordeel is verbannen,
Die steeds met smerte uw' tijd verspilt:
Uw eedle harssens moet verteeren,
Door 't eeuwigduurend reduceeren,
Wijl maat van maat alöm verschilt.

Gij, wien de handel moet verveelen
Door 't staâg verdubbelen en deelen
Van ellen, maaten, en gewigt,
Die alle schatten, hoe uitsteekend,

Tot ijdle penningen verreekent,
Ontsluit uwe oogen voor mijn licht.

De majesteit, die wij verëeren,
Wil uw geluk, uw heil vermeeren:
Uw waar belang is in uw hand.
Laat dan mijn raad u welbehaagen
En; durft gij een hervorming waagen,
Brengt deezen goeden vond tot stand.

Gebruikt in welbestuurde staaten
Dezelfde grootheid voor uw maaten,
Denzelfden weegsteen voor uw wigt:
Dan stelt gij 't beeld van maat of ponden,
Dat aan de naamen is verbonden,
Op 't enkel noemen voor 't gezigt.

Moet gij die algemeene heelen
Vermeenigvuldigen en deelen,
Neemt dan het tiental juist in acht:
Dan zult gij op uw vingers reeknen,
't Geen door een lange reeks van teeknen
Uit Willem Bartjens werd volbragt.

Volgens dit plan worden alle maaten, gewigten en ellen geregeld. Van het gewigt zegt hij:

Ik zag het mengzel dus ontwarren:
De gouden kroon van vijf paar starren
Werd in een fijne schaal gezet;
Terwijl de Troonheraut verklaarde,
Een steen, die daaräan evenaarde,
Was in de weegkunst tot een wet.

Die steen, aldus gelijk bevonden,
Werd afgedeeld in tien tot ponden:
En ieder pond in vijf paar lood:
Een lood in tien gebragt tot greinen:
Totdat er, door tienvouwig kleinen,
Ten laatste een zandjen overschoot.

Het stuk is te groot, om alles optegeven; doch dit durven wij zeggen, dat, schoon de stof, uit zich zelve, niet zeer poëtisch is, de dichter haar; door eene gemaklijke en ongezogte wijze van voorstellen, aangenaam gemaakt heeft; er zijn veele aardige trekken in, doch meer blijken van een wiskundig verstand.

Wij zullen de overige stukken, in dezen bundel niet opgeven; zij behooren tot het middenmaatige; en hier hebben wij reeds genoeg van.

Brief aan mijne vriendin *C.M.B.*...

Deze twee stukjes van den Poëtischen Spectator, zijn voornamelijk door den Heer Jacobus Bellamij opgesteld en uitgegeeven. Zijne, voor de Néderlandsche dichtkunde, ontijdige dood heeft dezen arbeid doen ophouden; maar het der goedwilligheid en patriötisme overgelaten zijn begonnen werk te vervolgen. In deze stukjes zal men mijn overleden boezemvriend wel kunnen vinden. Zij doen Hem, als den Schrijver der *Gezangen* van BELLAMIJ, en der *Vaderlandsche Gezangen* van ZELANDUS geen onëere aan. Het strekt zyn verstand zoo wel als zyn hart tot eere de voornaamste Schrijver, als ook de eerste Auteur van het plan te zijn. Jammer! dat wij hem, die de eere en verbetering zijner Natie, reeds vooral in het perk der Poësie, ter harte nam, zoo vroeg moeten missen.

Ik, mijne vriendin: gevoel inzonderheid dit verlies op het sterkst in het allertederste van

mijn hart. Ménigmaal staar ik diep ontroerd op zijne geschriften - - gedachteloos zoekt mijn oog hem dan om mij. Maar ik vind hem niet!..... Ik mis mijn BELLAMIJ in alles. Hij verstond mij: en zijne vertroosting was voor mij geneezend. Aan wie, als aan hem, kon ik een smart, die aan de gevoeligste zijde van mijn hart - aan mijn leven knaagd ontwikkelen! In droefheid en in blijdschap waren wij alles voor elkander. Wij zagen met één oog, en gevoelden met één hart. ô! Hoe veel moet eene tédere - eene deugdzaame FRANCINA BANE, niet aan haaren BELLAMIJ verliezen, daar ik in hem mijnen boezemvriend, volkomen voor mij berékend, verloren heb!.....

Gij, mijne waardste vriendin; zult, daar gij mijnen vriend de grootste achting toedroeg: u gaarn willen verleedigen om nog het een en ander van mijnen vriend te leezen. Daar is geen oogenblik, het welk mij dierbaarder en vertroostender is, als waarin ik over mijnen nu gelukkige BELLAMIJ mag spreeken. En vooral als ik hem mag doen kennen.

BELLAMIJ was een jongeling, die door zijne gesteldheid, aanleg, jaren en omstandigheden niet geheel bevrijd kon zijn van in 't

ooglopende gebreeken. Maar die voor allen, die hem *kenden, groot* was, in zijne gebreeken. Dat eene lasterlievende waereld haare onheilige handen van het graf mijns dierbaren vriends houde! - Dat zij eerst leere oordeelen; voor dat zij oordeelt. - Ik zou mij zelve veragten zoo ik eenigzints haar begunstigde Vriend ware. Maar nimmer zal ik mij schaamen de vriend van BELLAMIJ te zijn.

Niet de waereld, mijne vriendin: maar de zombere kamer van mijn vriend, en mijn gezellige haard waren getuigen van zijne grootheid. Ménigmaal bewoog de voortreffelijke, de reine, onbevlekte Godsdienst van onzen Heer Jesus zijn hart, en een heilige traan rolde voor zijne voeten néder. Verre van het gewoel der waereld; in statige bosschen, in onvrugtbare woeste streeken, en in de plegtige stilte des nachts spraaken wij meermaal met ijver, terwijl op zijn aangezicht het licht eener êdele ziel gespreidt lag; over de heilige plichten van Godsdienst, Vaderland, Vriendschap, Liefde, over alles wat den mensch verédeld. En dan - dan verwekten zijne gedachten in mij de onbekendste, de zaligste aandoeningen. -

Welke eene êdelheid van gedachten en uitdrukkingen, welk eene vatbaarheid en gevoel

voor het schoon der ware deugd vond ik niet in meest alle zijne brieven! Indien het waar is, dat brieven, aan boezemvrienden, de ronde taal des harte geeven. Oordeel dan, bid ik u, uit het volgend schoon fragment, of dit door een laag en bedorven jongeling kan geschreeven zijn. *'Troost u in het verlies uwer - Zij is gelukkig! - zoo gij weent, ween dan, om dat gij nog niet gelukkig zijt! - wanneer ik bij uitneemenheid smart gevoel - - - dan troost ik mij met de gedachte:* Ik zal ook eens sterven! *Dan zal mijn ziel, als een nieuwgeschapen vlinder, hare zwagtels ontworstelen, en, met den daauw der Goddelijke liefde op hare vleugelen in de waereld der geesten omdartelen. ó! Mijn vriend! in de waereld der geesten!... Hoe is die? zullen wij daar met elkander spreeken? zullen wij daar de menschen, die den raad verduisteren met woorden zonder wetenschap, - zullen wij die daar belagchen - zoo als de Godheid de dwaasheid der menschen belagcht? - Ons hoogste geluk op aarde is toch maar een* Silhouët *van het wezentlijke geluk, waar voor wij vatbaar zijn. - Godvrugtige menschen hebben 'er een schilderij in Profil van: hoe verlang ik om het Orgineel te zien! kunt gij 'er u wel idëaal van scheppen! - een idëaal van de*

Schilderij! ja! dat kan ik!' Welk jongeling, wiens hart niet wel geplaatst is, zal, als BELLAMIJ, over zijne ondankbaarheid berouw volle tranen storten, onder het alziend oog zijns besten Vaders? - 'Gij mijn gelukkige vriend, die ik kenne, en mogelijk thans op mij neder ziet: ô! zeg mij, wat is de staat des doods? wat heet de waereld der geesten? ô! Wat zegt het gelukkig te zijn? - Gij zwijgt!.... Ach! zeg mij - toont mij - (hoe zal het zijn?) doe mij gevoelen, wanneer de dood mij tot u voeren zal; hoe zalig gij zijt, en dit zal mij gelukkiger maken! - '

Na deze zalige oogenblikken, die wij in de eenzaamheid genooten, openden wij weder onze oogen in de woelige-dartele waereld. Onze oogen scheemerden. Wij zagen, en - vloogen weder hand aan hand de dartele waereld in. Dikwils zag ik mijnen vriend, in weêrwil van zijn hart, door het woeligste der waereld stuiven. Ja: mijne vriendin! gij weet, dat wij dikwils verstrooijingen noodig hebben, om in de smart staande te blijven. En dat die verstrooijingen meermaal, naar mate onze smart heevig is, en wij daardoor meer zijn afgemat, woester zijn. Kan 'er wel een grooter smart voor een jongeling, die een, voor hem wel be-

reekend, meisje vuurig bemind, wezen, dan dat zijne liefde op alle mogelijke wijzen word gedwarsboomd. Is 'er wel een smart, welke een gevoelig en trots jongeling meer verwilderen kan, als eene ongelukkige liefde? - BELLAMIJ leed hier op de waereld de grootste smart van een vuurig, maar ongelukkig minnaar. En van welke gevolgen had dit niet voor hem kunnen zijn!..... *'ô! Mijn Broeder!'* (schreef hij mij eens) 'waarom *zijn de ware genoegens dezes levens al vaak de weeligste bronnen onzer rampen? is de liefde - voor mij ten minste - niet eene oorzaak van alle mijne ongelukken?'*

'*Gevloekte dwang, die liefde scheidt!*
Mijn min, een telg der téderheid,
Kan zelfs aan God behagen!
Gevloekte dwang! laat af! laat af!....
De Godheid dreigt -! gij zult de straf
Van uwe snoodheid dragen!
Maar ach! ik zugt, en ween en klaag!
Moet dan mijn leven in de vaag
Der prille jeugd verdwijnen? -
Zal nooit de zon der blijde vreugd
Mijn flaauwe en afgepijnsde jeugd.
Van heuren trans beschijnen?'

Behalven eene ongelukkige liefde (want nu werden de beide gelieven reeds met goedkeu-

ring beschouwd) was 'er meer dat zijne rust roofde. Lighaams smarten. Eene kwaal, die ten zijnen opzichte veel eer een famieljeziekte, als wel het gevolg eener losse levenswijs kan genoemd worden: het podegra en rhumatike pijnen benamen hem vaak de genoegens van zijn leven. Doch zijn levendigen aart, en gehardheid tegens ongemakken deeden hem dikwils pijnen verduuren, die een ander niet zou hebben kunnen verdraagen. Het vooruitgezigt van zijne tegenswoordige gesteldheid in het toekomende was het, dat hem dikwils deedt beeven. Niet minder ontruste hem zijne bestemming tot den Predikdienst *. Hoe dikwils doet de liefde, en eene aaneenschakeling van omstandigheden ons niet uit alle mogelijke kwaden ééne, die met de gesteldheid onzer ziel op die tijd, als wij eene keus moeten doen; zich het best verdraagt, kiesen! Hoe dikwils word den jongeling in de waereld heen gezonden, even als een pijl, door een

* *Alles, wat zijn Genie aan banden kon leggen, werd door hem met smart beschouwd. Naar men zegt; genoot hij ook jaarlijks zeker sommetje gelds van een zeker Theologisch fonds voor aankweekelingen tot den predikdienst geschiet. Het welk der christelijke weldadigheid en vrijheid ten gevalle, jonge lieden tot het voëtiaanismus proedestineerd.*

eenvouwdig man, die, zonder een bepaald but, *niets dan de eere van schieten bedoeld;* over het wijde veld van den taaijen boog word afgeslagen, en geen plaats vind om in te rusten! Helaas! wij jongelingen alle loopen en voelen den teugel niet, die ons omvoert!..... En waarom moeten wij den teugel niet gevoelen? Waarom moeten wij onzen kring niet eer kennen, voor dat wij in dezelve zijn?.....

Te midden van zijne goedgekeurd wordende liefde, drukten zijne omstandigheden zijnen geest dikwils op het sterkst ter neder. En wie kan zich in de tegenswoordige waereld uit zijnen kring in een beter voor hem bereekend, plaatsen, als - de man van geld. Is het te verwonderen, dat mijn vriend verstrooijingen, die noch voor zijn hart waren, noch in zijn smaak konden vallen, zomtijds opzocht. En daarin zijn kommer voor eenige oogenblikken verloor. ô Vriendin! nam de waereld slegts de moeite om te onderzoeken naar de gesteldheid, de aanleg en omstandigheden van den persoon, die zij beöordeelen wil, en - hield zij daarbij de jaaren onder het oog, zij zou zoo liefdeloos - wat zeg ik? - Zij zou zoo schandelijk niet veröordeelen. Doch het onderzoek valt juist in haar *smaak* niet.

Ik geloof, dat ik u mijn dierbaare overledene nu van eene zijde, die, schoon bezoedeld, hem eere aandoet, heb doen zien. En dit was mijn oogmerk met dezen brief. Wie kan verdraagen, dat de asch van zijns vriends, indien hij een (sc)Bellamij(/sc) ware; ontheiligd word! Als dichter en man van verstand behoeft zijne grootheid niet te worden aangetoond. Men leeze zijne uitgegeevene stukken. Voor het overige, het geen hij der waereld omtrend*zich zelve* te berigten had, is door hem gedaan in een fragment eener brief aan zijnen vriend J.P. KLEIJN, welk voor de *Gezangen* van BELLAMIJ geplaatst is.

Ongemerkt word mijn brief te groot. Van uwe goedwilligheid, waardste vriendin: verwagt ik verschooning van mijne langwijlligheid. Ik kan niet lang genoeg van mijnen overledene vriend spreeken noch schrijven. En schoon gij hem in persoon niet gekend hebt, zult gij met mij - in weêrwil der smart over mijn verlies: - onzen volmaakt goeden en wijzen Vader wel willen danken, dat hij mijnen vriend door den dood in een voor hem vrij beter kring geplaatst heeft, om te kunnen werken. Zeg ook, indien gij de asch mijns vriends eerbiedigd, aan elk,

die hem smaad. ‘Toont mij den man, die groot was, zonder in het oogloopende gebreeken. Zoo lang ik in BELLAMIJ alles vinden, wat immer een groot man kan maaken. Zoo lang zal ik den zalige BELLAMIJ een uitmuntend en groot jongeling noemen. Die ook de vriend was van’

A.....